

www.unijakm.org

УНИЈА

ИНФО

 UNHCR
The UN Refugee Agency

Број 57-58. Год. VI Београд мај-јун 2009. Бесплатан примерак ISSN 1820-3531

Издавање овој Билтена омогућио је Високи комесаријат за избеглице (UNHCR)

ГАЗИМЕСТАН, 2009.

**ПОВОДОМ 10 ГОДИНА РАСЕЉЕНИШТВА
ЗА УНИЈА ИНФО ГОВОРИ ГОРАН БОГДАНОВИЋ,
МИНИСТАР ЗА КОСОВО И МЕТОХИЈУ (СТР. 4)**

У ЈУНУ СЕ НАВРШИЛО ДЕСЕТ ГОДИНА ОД ПРОГОНСТВА ПРЕКО
250 ХИЉАДА СРБА И ДРУГИХ НЕАЛБАНАЦА СА КИМ

НЕ МОЖЕ СЕ ПРАВДА НА НЕПРАВДИ ГРАДИТИ

Кофи Анан, генерални секретар УН је 1999. године рекао: „Задатак који се ставља пред међународну заједницу је да помогне људима на Косову, како би обновили своје животе и залечили ране од сукоба“.

То је било пре десет година.

Пише: **Бранислав Скробоња***

ХРОНОЛОГИЈА

Тада је завршена операција НАТО снага под шифром **Здружена сила** (Allied Force), односно, под америчком шифром **Племенити наковањ** (Noble Anvil).

Према речима НАТО извршилаца ове операције, она је изведена да би се спречило етничко чишћење Косова и Метохије које су намеравале да изведу српске снаге. По подацима УН, априла 1999. године, број избеглих Албанаца у Македонију и Албанију износио је 850.000.

Почевши од 10. јуна 1999, када је потписан Кумановски споразум и када су званично престала непријатељства, у периоду од три месеца, избегли Албанци су се вратили на Косово и Метохију.

Јер, то је било у духу резолуције СБ ОУН 1244, где се каже: »Безбедан и слободан повратак свих избеглица и расељених лица уз надзор УНХЦР-а (Високог комесара УН за избеглице) и неометан приступ хуманитарних организација Косову.«

Међународна заједница је образовала UNMIK Мисију УН за Косово, на чијем челу је Специјални представник Генералног секретара - СПГС.

На функцији СПГС до сада је било седам функционера УН. Неки су превремено одлазили са дужности, која није била нимало лака и исцрпљивала их је.

Други СПГС, г. **Ханс Хекеруп** је са г. **Небојшом Човићем**, тадашњим потпредседником Владе Србије, потписао **Заједнички документ UNMIK-а и СРЈ**, новембра 2001. године. Хекеруп се непосредно након тога под притиском повукао, а документ у нечијем интересу никада није заживео.

Треба се сетити да је 2002. године UNMIK поставио **Стандарде за Косово** : «... где су сви без обзира на етничко порекло, расу или религију слободни да живе, раде и путују без страха, непријатељства или

опасности и где постоји толеранција, правда и мир за свакога.». То је првобитно био низ “репера” који је требало да послужи као основа за мерење напретка ПИСГ у осам области:

- функционисање демократских институција,
- владавина закона;
- слобода кретања;
- повратак и реинтеграција;
- привреда;
- имовинска права;
- дијалог са Београдом,
- Косовски заштитни корпус.

Јануара 2003. године, донет је **Приручник за одрживи повратак**.

И **Стандарди** и **Приручник** донети су док је СПГС био **Михаел Штајнер**, који је избацио крилатицу – **Стандарди пре статуса**.

Нажалост, време је показало да ни део стандарда није испоштован, а да је неко већ унапред одлучио о статусу.

Г. Сорен-Петерсен је јуна 2006. потписао **Протокол о добровољном и одрживом повратку расељених лица на Косово и Метохију**, рекавши да тим чином «показујемо да сви радимо на томе да права расељених ставимо на прво место». Отприлике у исто време донет је и ревидован **Приручник за одрживи повратак**.

А како је рађено на повратку, најбоље показују резултати, односно непобитне чињенице.

ЧИЊЕНИЦЕ

Имајући у виду да се 850.000 избеглих Албанаца за три месеца 1999. вратило својим кућама, човек поставља питање, чему **Приручник**, чему **Протокол**?

Пре десет година, почевши од 10. јуна 1999. године, са Косова и Метохије се за мање од месец дана иселило више од 250.000 хиљада припадника неалбанске популације.

Сви ови документи донети су да би се омогућио повратак. А вратило се: “У протеклих осам година на територији јужне српске покрајине вратило се тек око 3.000 Срба од преко 200.000 који су 1999. године нашли уточиште у централној Србији и Црној Гори, тврде представници Координационог центра за Косово и Метохију. С друге стране, представници Високог комесаријата за избеглице УН (UNHCR) наводе да је број повратника више него двоструко већи, односно да се на

Космет вратило 7.286 Срба.”

Упоредимо ли податке о повратку албанске и неалбанске популације, види се да се 400 Албанаца сваког сата у просеку враћало на Косово и Метохију.

Десет година је временски период који броји 120 месеци, односно 520 недеља, односно 87.600 часова. Да су се само по два неалбанска становника враћала на КиМ сваког сата у овом периоду, број повратника би био 185.200. Сада он, према оптимистичким проценама, износи једну десетину тог броја. Према подацима UNHCR-а Приштина, вратило се 18.659 ИРЛ.

Према Кривичном закону Србије кривична дела као што су убиство, тешко убиство и кривична дела против уставног уређења и безбедности Републике Србије, повлаче за собом казну затвора од преко десет година.

Да ли је могуће да је преостали део ИРЛ, њих преко 200 хиљада, осуђен на «издржавање казне», казне која повлачи за собом затвор од преко десет година?

Да ли је могуће да нико од расељених не зна докле ће издржавати ту казну и колико је њено временско трајање?

Ако су осуђени на неповратак, само по себи намеће се питање, по ком закону, по ком систему?

Да ли су сви они Јозефи К, да ли су сви они упали у кафкијански свет, свет без невиних, без одбране, без призива на пресуду, без знања пресуде?

Заборављена је порука из старих јеврејских списка не може се правда на неправди градити.

Да ли је то систем у коме су и деца окривљених аутоматски крива?

Јер, нису пронађени починиоци који су пуцали, рањавали и убијали децу у Црквеној Водици, Гњилану, Гораждевцу.

Не треба заборавити нема те више хармоније, како је рекао Достојевски, која би вредела једне сузице измученог детета.

Да ли је и порушених 150 цркава, пребивалишта анђела, порушених после Мировног споразума, криво?

Нестале су цркве старе вековима, попут оних у Муштушту, Зочишту, Девичу, Урошевцу. Све оне које су здравље и помоћ давале. Обезглављени су монаси који су лекове носили.

Широм Метохије повратници благосиљају монахе који су им у помоћ прускавали кад им је било најтеже, помагали да преживе, омогућавали и оној шашици одлучних да се врате, да повратак буде одржив.

АКТИВНОСТИ УНИЈЕ

Са своје стране, УНИЈА, «сламка једна међу вишорони» помагала је ИРЛ колико је могла. А помагала је у организовању посета местима из којих су изгнани, гробљима о Задушницама. Помагала је при писању тужби за накнаду штете. Писању неопходних концепт докумената, без којих је повратак био немогућ. Информисала о догађањима везаним за ИРЛ и њихов повратак кроз свој информативни Билтен, радио емисије и телевизијске прилоге.

Ангажована је и на помоћи при повратку на КиМ, а

можда је најзначајнија улога Уније у томе што су њене чланице стално на терену у контакту и са онима који су преостали на Косову и Метохији и онима који се налазе у расељеништву. Или боље речено, себе видимо као чврсту везу између једних и других.

Тренутно је Унија, уз пројект информисања ИРЛ, који се одвија уз помоћ UNHCR-а Београд, ангажована на два пилот пројекта “Превенција кризе и даљег исељавања” који се ради уз подршку UNDP-а и “Регистрација потенцијалних повратника” који заједно спроводе UNHCR-Београд, Министарство за КиМ, Комесаријат за избеглице, као и UNHCR-Приштина.

Пројект за регистрацију евентуалних повратника одвија се на основу новог приступа. У овај процес укључиле су се како институције и агенције у централној Србији, тако и агенције и Привремене институције на КиМ. Ова блиска сарадња са обе стране треба да омогући знатно скраћење поступка повратка. Пројектом је предвиђено да од подношења захтева до његовог решења све мора да се реализује у року од 60 дана.

Пројекат “Превенције кризе и даљег исељавања” одвија се у неколико подфаза:

- ❖ Одабране су 24 локације на КиМ
- ❖ у њима је извршено анкетаирање 400 припадника српске и других неалбанских заједница
- ❖ подаци из анкете стављени су у базу података.
- ❖ учешће косовских НВО и њихово јачање, и то остварује на терену.
- ❖ одабир 10 локација које су оцењене као високо ризичне
- ❖ на свакој локацији образован је Савет заједнице од три члана мањинске заједнице, представника већинске заједнице, представника Привремених институција, представника UNHCR-а, представника UNDP-а, представника ОЕБС-а и општинских службеника за повратак и за заједнице

Савет сагледава потребе своје заједнице, сачињава њихов списак и врши приоритизацију.

На основу ових активности сачињава се стратегија заједнице на краткорочном, средњерочном и дугорочном нивоу као и интервентна стратегија

При сачињавању приоритета за реализацију првенствено се гледало да они буду на корист целе заједнице, како мањинске, тако и већинске.

То нам говори о јасном расположењу и жељи за опстанком, а не одласком, поготово кад се има у виду да се на три од 10 локација тражило да се обнове цркве и разрушене капеле на гробљима.

Јер, знали или не, за једну афричку пословицу – **Ову земљу нисте наследили од дедова, већ сте је позјмили од својих унука** – они је на делу примењују.

* Аутор текста је председник Управног одбора Уније

ГОРАН БОГДАНОВИЋ, МИНИСТАР ЗА КИМ, ГОВОРИ ЗА БИЛТЕН ПОВОДОМ ДЕСЕТ ГОДИНА ПРОГОНСТВА

НИСМО УСПЕЛИ ПРЕВАЗИЋИ ОПСТРУКЦИЈЕ ПОВРАТКУ

- Гошово сви прогнани Срби и дружи неалбанци са КиМ, већ десет година, с њуним љавом су фрустрирани, гневни и љути на све оне чија је обавеза била да им љомоћну у остваривању једног од основних људских љрава, љраво да живе у месту у коме љто желе. То се, љре свећа, односи на међународну заједницу која је била у обавези да им омоћући љовраћак на своја вековна оћњишћа. Шћто се наше државе шћиче, ми смо чинили, а шћто и сада радимо, велике најоре да се убрза љовраћак. Нажалост, чињеница да се до сада враћило врло мали број расељених, љо нашим љодацима не више од љетћ љостћо (око љетћ хиљада Срба и дружих неалбанаца), најбоље говори колике су оћ-стћрукције вршене у сћречавању овог љпроцеса. И љоред свећа ми од ове идеје не одустћајемо, а љреко 800 љпородица љријављених за љовраћак, у заједничкој акцији Министћарствва за КиМ и UNHCR-а, дају наду да бићка на овом љпољу није изгубљена, истћакао је министћар Богдановић у инћервјуу воћеном са уредником Билћена на шћаласима Међународног радија Србија.

Разговарао: **Жељко Ђекић**

❖ *Број љовраћника најбоље говори да се љпроцес љовраћка налази у ћорсокаку. Има ли наде да ће шћај љпроцес кренући бољим љуштем?*

Желим да нагласим да се и од тога заиста малог броја повратника, највише њих вратило у оним пројектима иза којих је стајала Република Србија. Пре свега, то се односи на организовани повратак у Осојане и још нека села у Метохији. Покушали смо, у границама својих могућности, омогућити тим људима најосновније услове за живот. То се, пре свега, односи на здравствену заштиту свим становницима, омогућавању школовања деце и на крају да имају одређена примања од којих би могли да живе.

❖ *Шћта конкретно љодразумеваће љод шћим?*

Влада РС, самим тим и Министарство за КиМ, чине напоре да овим повратничким заједницама, осим гарантованих личних доходака, омогући и одређена социјална давања. Ту, пре свега, мислим на дечије додатке и на неке друге ствари које држава Србија, у овој ситуацији може да уради. Познато је да се већина повратника враћа у руралне средине и чинимо огромне напоре да тим људима обезбедимо сетвени и репро материјал за јесењу и пролетњу сетву. Сада водимо једну акцију заједно са општином Исток да обезбедимо 15 трактора како би ти људи могли да обрађују своја имања, да живе од свога рада. Несхватљиво је, али истинито, да повратници немају посао, да не могу да живе

од свога рада, да зависе од социјалног давања. Мислим да ти људи нису заслужили то и да много више морамо да учинимо у побољшању услова њиховог живота.

О ЛОКАЛНИМ ИЗБОРИМА БЕЗ УЧЕШЋА СРБА

Одговарајући на питање да ли би Срби требало да учествују на локалним изборима које ће расписати косовска влада, министар Богдановић је рекао да Београд не размишља да подржи одржавање избора на Косову по Ахтисаријевом плану, нити учешће Срба на тим изборима. Наиме, 11. маја прошле године одржани су локални избори које је расписала Влада Србије, тако да у српским срединама функционишу легална руководства. Коментаришући скорашње изјаве да је подела Косова једино решење, Богдановић је истакао да «Влада Републике Србије никада није разматрала ту идеју» и да је сигуран «да је никада неће разматрати».

БЕЗ ОПСТАНКА НЕМА ПОВРАТКА

❖ Више људи сће истицали да нема повратка, ако нема опстанка на простору КиМ. А за опстанак су потребни развојни планови и програми. Део тих планова налази се у Стратегији за опстанак и повратак на КиМ, коју је урадило ваше Министарство. Приликом нашег обиласка КиМ људи су се жалили да нису довољно упознати са садржајем Стратегије.

Ми смо имали више састанака поводом тога и договорено је да на себе ту обавезу преузму председници општина. Апсолутно не може нико очекивати од Министарства да дође у свако село у свако место и да објашњава Стратегију. На тим састанцима тражили смо предлоге и сугестије шта би отприлике требало да стоји у Стратегији. Да подсетим, Стратегија се, пре свега, односи на унапређење и заштиту људских права, слободу и очување културног и историјског наслеђа, развој и јачање капацитета локалне самоуправе, у сарадњи са међународном заједницом, те као основу одрживи повратак и опстанак. Када се нешто ради, увек постоје критике. И добронамерне и оне друге. Битно је да постоји тај документ и он би требало ускоро да буде представљен скупштинском Одбору за КиМ, где ће и посланици моћи да дају своје сугестије. Напоменуо бих да су сва министарства у Влади дала своје предлоге и примедбе. Да закључим, након десет година, по први пут имамо неки озбиљан документ који се бави питањима опстанка и повратка и зато не чуди да од стране неких политичких партија због тога будемо критиковани. Нажалост, неки желе да искористе ову врло тешку ситуацију на КиМ у политичке сврхе, не схватајући да КиМ не може бити власништво ни једне партије.

❖ Већина људи у повратничким селима који примају загарантовани доходи, рекли су нам да их највише “убија” то што немају шта да раде. Односно да би волели да има шта примања “зараде” својим радом.

Слажем се, ту нема никакве дилеме и ми посебну пажњу поклањамо повратничким местима Бичи, Грабцу, Осојану, Видању и другим. Ми имамо одличну сарадњу са манастиром Високи Дечани, са његовим преосвештенством **владиком Тедосијем**. У једном разговору са владиком, у новембру прошле године, постигао сам договор да тим повратничким заједницама сва помоћ, као и неки развојни пројекти иду преко манастира Високи Дечани. Мештани тих села су се сложили и та сарадња за сада одлично функционише. Успели смо да набавимо и неколико комбија, како би ти људи могли да комуницирају међусобно, али и са здравственим установама у Косовској Митровици. Обезбедили смо пролећну сетву, обезбедили смо огрев, бесплатне уџбенике за ученике. Организовали прославу Ускрса, Божића, а управо сада иде и одређена количина хуманитарне помоћи. Морамо се свим средствима борити за сваки развојни програм, јер без њих нема опстанка. Ако не омогућимо тим људима светлију будућност, бојим се да ће они врло брзо напустити Косово и Метохију. Ако то ураде, онда је наша борба узалудна.

❖ Када говорите о томе, неопходно је споменути Гњилански регион. Чини се да тих 30 хиљада Срба преставаљају кључ опстанка централног Косова, Штрпца и енклава у Метохији.

То подручје свакако заслужује велику пажњу између осталог и због свог геостратегијског положаја. Посебно бих издвојио чињеницу да у том делу Покрајине има велики број људи са својим породицама. Док су деца доле то нам гарантује сигурност да неће доћи до исељења. Наш циљ је да младима омогућимо боље услове живота. Из наведених разлога смо изградиле дечје обданиште у Ранилугу, а ускоро ћемо почети са реновирањем Дома културе. У Косовској Каменици, у сарадњи са градом Београдом, крећемо у обнову обданишта које се налази у самом граду, као и изградњи амбуланте.

ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИЈА

КВАЗИ-СРБИ

- У Гњиланском региону постоје одређени људи српске националности који представљају нашу заједницу у преговорима са Албанцима око децентрализације. Ти “квази Срби” заступају личне интересе, а не већине људи који овде живе. Замолио бих Вас да, у складу са својим овлашћењима која имате, преузмете одговорност и покушате да нам помогнете како би та децентрализација била реална и онолико колико је могуће одржива, а да не буде спроведена по Ахтисаријевом плану, који овдашњи Срби не признају зато што сматрамо да је противна Резолуцији СБ 1244, гласило је питање - констатација слушаоца **Срђана Цвејића** из Гњилана.

- Захвалио бих се на овом питању. Опште је познато да је децентрализација неопходна Србима на КиМ и да смо се залагали још 2001. године за тај процес. Међутим, нажалост, за нас је, у овом тренутку, неприхватљив Ахтисаријев план, који је уосталом држава Србија одбацила, а Савет безбедности га такође, није прихватио. Ти људи који учествују у том процесу, мимо сагласности државе Србије, само могу још више штете да нанесу свима. Нама је децентрализација неопходна, али не она по Ахтисаријевом плану, према којој би Срби, уз помоћ Савета Европе, ЕУ и других институција дошли до својих нових општина, већ она у којима би живели, имали своју управу и локалну самоуправу, као и администрацију која ће истински водити рачуна о њима.

ПОБОЉШАТИ ИНФОРМИСАЊЕ

*Интервју са министром
Богдановићем вођен је у студију
Међународној радија Србија*

УНИЈА – Савез удружења интерно расељених лица са КиМ, у оквиру својих активности, реализовала је овај интервју са министром Гораном Богдановићем, на таласима Међународног радија Србија. Посредством интернет веза, емисија је директно преношена и на таласима КИМ радија из Чаглавице и Макс радија из Шилова. У централној Србији могла се пратити и преко таласа Радио Краљева. Била је то добра прилика да чујемо и министрово мишљење о значају информисања расељених лица и преосталог становништва на КиМ, када су у питању витални проблеми ове популације.

- Више пута сам лично доживео да моја посета Косову и Метохији не буде адекватно попраћена, тако да ме не изненађује констатација да наведене популације нису довољно информисане о правом стању ствари. Знам за тај проблем да су ИРЛ у централној Србији и на самом КиМ, слабо информисана. Апелујем на удружења расељених да дају предлоге пројекта којим би побољшали информисање, пре свега, мислим на штампане медије. Министарство ће им сигурно у томе помоћи - истакао је Богдановић.

«Само постоји проблем када су удружења у питању, јер између њих не постоји синхронизација, па ни ја, нити било ко у Министарству зна ко је стварни представник тих организација. Ми смо спремни да испратимо њихов рад и труд и ту нема никакве дилеме, али морамо да имамо кредибилна удружења иза којих постоје одређени резултати, јер више ни један динар из Министарства не сме бити неадекватно искоришћен», нагласио је министар Богдановић.

❖ *Ипак, постоји и одређена немарност када су млади у питању. Обданиште “Војводина” у Штрпцу је одавно изграђено, али су, како смо сазнали, због разних претрцавања, његова врата за децу још увек затворена.*

То опет није грешка нити Министарства нити ИВ Војводине, већ локалне самоуправе. Добро сам упознат са читавим процесом. Пре него што сам постао министар учествовао сам у организацији његове изградње и оно је морало још пре годину и по дана да се отвори. Ако су грађани Војводине одвојили средства да направе обданиште у Штрпцу, треба да имамо обзира и према њима и према тој деци која треба да га користе. Било како било, сигурно је да ће ових дана оно профункционисати. Био је конкурс, примили смо васпитаче и пратеће особље, обезбедили им плате и обданиште ће врло брзо почети са радом.

РЕГИСТРАЦИЈА ПОВРАТНИКА

❖ *Враћимо се повратку. Очигледно, тамо где је учествовала држава Србија тамо је и било неких резултата. Тамо где је учествовала међународна заједница и представници локалних власти, дешавало се да су куће направљене, али у ње куће нико није ушао.*

Имамо низ таквих примера лошег повратка од Српског Бабуша па на даље. Зато понављам да, ако држава Србија чврсто стане иза повратка, ако тачно зна и утврди своје приоритете, као што смо ми сада почели да радимо у сарадњи са UNHCR-ом, резултати неће изостати. Тренутно се ради о регистрацији оних људи који су малтене, моментално спремни да се врате на КиМ, без неких већих условљавања. Према последњим информацијама на више пунктова и колективних центара, пријавило се преко 600 породица. Мислим да донатори могу да обезбеде средства, да би ти људи могли да се врате.

❖ *Да ли они морају да се враће у места из којих су прогнани?*

Ми смо договорили да први корак буде регистрација расељених породица које желе да се врате на КиМ, наравно полазећи од потреба поштовања права ИРЛ да слободно изаберу место пребивалишта. Дешавало се да људи не желе или не могу, из безбедносних разлога, да се врате тамо где су вековима живели. Неки желе да се врате у централно Косово или на север Косова и ту могућност смо им дозволили. Потврђује се и обавеза надлежних организација да се свима обезбеди несметан повратак у место порекла повратка, да се омогући поштовање имовинских права и да се створе услови за слободно кретање. Оно што је нажалост, још увек проблем на КиМ је то да људи који се враћају немају слободу кретања, немају правну и социјалну сигурност.

*У ишчекивању повратка –
становници колективног центра*

❖ *Ви, као ресорни министар и велики број људи из Министарства не можете да одете на КиМ. Косовске власти су Вас онемогућиле у томе. Није ли то још један вид оцртања?*

То што нам се дешава у последњих неколико месеци је нешто ружно и неприхватљиво. Ја јесам министар

ИНТЕРВЈУ

Владе РС и налазим се на челу Министарства за Ким. То је буквално моје радно место и оно се налази на простору КиМ, које је под протекторатом УН. У складу са тим, ми смо затражили од међународних институција, пре свих EULEX-а и UNMIK-а, да обезбеди пратњу за мој одлазак, одлазак државних секретара, помоћника министара за КиМ, али нажалост, то нисмо добили. Просто је несхватљиво да се данас крше основна људска права, право на слободу кретања, посебно што ја и сви моји најближи сарадници живимо са породицама на КиМ и зато не знам откуд неке храбрости и смелости да нам забрани улазак на КиМ. Ми ћемо и даље ићи доле и даље бити са нашим народом, с јасном поруком да се нећемо одрећи КиМ. Ми имамо потребе да видимо каква инфраструктура треба да се изгради Србима да би доле опстали. Шта треба тим људима да се направи како би што је то могуће нормалније живели.

ДВОСТРУКИ АРШИНИ EULEX-А

❖ *На који начин српска влада и Ви лично, као министар одговоран за КиМ, можете још да утицате на међународну заједницу, на ПИС Владе Косова да не долази до оваквих ситуација.*

Познато је да смо ми одлуком Владе од 24. новембра 2008. године, прихватили мисију EULEX-а на читавој територији Косова. Желимо да будемо партнери и да се уважавају наши ставови, наше сугестије, наши предлози. Да се не доносе једностране одлуке.

Мисија EULEX је преузела обавезу да осигура безбедност, владавину права, да сузбије криминал, тероризам итд. Да разреши убиства која су се дешавала од 1999. године и тако даље. Значи, на њих ћемо, пре свега, вршити притисак да такве ствари исправе, а не да се само вербално залажу за такве ствари, а да у пракси ситуација буде сасвим другачија.

Нажалост, на ПИС Косова не можемо да утичемо, јер, као што знате, ми не прихватамо Владу тзв. Републике Косово.

❖ *То конкретно значи да EULEX има два аршина, један на северу Косова, а други јужно од Ибра.*

Наш политички став је да EULEX мора да делује на читавом простору Косова и Метохије. Уосталом, таква је одлука наше Владе. Дешава се, али исправља се та

неправда и ми ћемо већ ових дана разговарати о ситуацији у којој се налазе полицајци из КПС. Ви знате да су ти полицајци остали на северу Косова да раде, да носе униформу Косова, а да је држава направила велику грешку тражећи да полицајци КПС-а са централног Косова, Поморавља и Штрпца напусте службу. И због чега се то урадило кад знамо да је њихова функција потпуно иста. Знамо да то грађани КиМ знају одлично, али и расељени и други грађани Србије треба такође да знају да ту нема никакве разлике.

❖ *Да ли се ради нешто по њом ишњању?*

Верујте ми, чинимо огромне напоре у разговору са EULEX -ом, да се под одређеним условима полицајци КПС-а поново врате у службу. Просто, ако немамо Србе у КПС па ко може да штити српски живаљ јужно од Ибра. Ми смо тражили да у свакој станици КПС-а у којој ће се налазити Срби, буду припадници међународне полиције. Да ли ће то бити припадници полиције UNMIK-а или EULEX а, то је мање важно. Тражили смо и да на административним линијама буду 24 сата присутни полицајци EULEX -а, као што су присутни на северу Косова. Имамо низ примера непријатности и шиканирања Срба и других неалбанаца, приликом преласка административне границе.

❖ *Имао сам прилику да разговарам са свештеником хрватске националности у Јањеви, који је нашој екипи рекао да је неколико часова без разлога задржан и малтретиран на административној линији.*

Знам за тај пример и ми смо реаговали да се такве стари не дешавају. Да се не уништавају таблице, да се цепају документа државе Србије. Ми смо то сада тренутно обуставили, али морамо радити дугорочно.

ВИШЕ КОНТАКАТА СА НАРОДОМ

Јављајући се директно у програм, **Боривоје Вигњевих** из Липљана, предложио је министру да он и његови сарадници смање контакте са политичким представницима, а више се усмере ка преосталим "обичним" становницима КиМ. Тиме ће лакше да виде шта се стварно дешава на терену, јер по мишљењу Вигњевиха "српско становништво нема проблеме само са међународном заједницом, већ има и много унутрашњих проблема које би министар и његови сарадници могли чути из прве руке како би их на најбољи начин решили".

- За ових непуних годину дана, колико сам на челу Министарства, обишао сам сваки део КиМ и разговарао сам и са представницима власти и са "обичним људима". И да нисам долазио, знам са којим проблемима се људи суочавају, јер доле живим. Слажем се да проблема има и спреман сам, заједно са својим сарадницима да их саслушам и на адекватан начин решим- одговорио је **Горан Богдановић**.

ИНТЕГРАЦИЈА

ЛЕГИТИМНО ПРАВО

- Тачно је да је након једне деценије од расељавања потпуно легитимно поставити питање интеграције ИРЛ. Министарство за КиМ се, пре свега, залаже за то да се што више људи одлучи за повратак и да им обезбедимо што боље услове за то. Свесни смо да се велики број људи већ “снашао” у протеклом периоду и њихову одлуку о интеграцији морамо такође поштовати. Држава Србија мора да поведе рачуна и о интеграцији Срба са КиМ, као што води рачуна о интеграцији Срба са простора Хрватске и БиХ, јер је десет година један велики временски период у коме се много тога издешавало. Потпуно је разумљиво да треба прићи том проблему врло озбиљно и врло темељно, али опет понављам, моја жеља и жеља мог Министарства је да се што више људи врати на простор КиМ и не само жеља него циљ.

Проблем је што се на Косову и Метохији последњих десет година, нажалост, ништа системски није радило. Управо желимо да се сви проблеми са којима се Срби суочавају системски решавају. Србија сматра да је неминовно да се проблеми на КиМ решавају разговорима између Срба и Албанаца и наравно ми смо спремни за тај дијалог. Главни услов је да се исправе те историјске неправде, да се осигура потпуна безбедност за све на КиМ, да се свакоме врати имовина која је узурпирана, али и да се они који су починили злочине нађу пред лицем непристрасног и објективног правосуђа. Желимо владавину права, потпуну слободу за најугроженије, живот без страха и стрепње. Ова Влада је чврсто решена да иде у сусрет проблемима, али мора се знати да она никада неће прихватити независност Косова.

СРПСКО-СРПСКИ ОДНОСИ

❖ *Једна од бићних ствари су и српско-српски односи. Ви сте покушали да урадите и да предузмете неке кораке у решавању неправедности рада у локалним самоуправама у општинама Приштина и Пећ, које су измењене у Грачаницу и Гораждевац. Нашли сте на велики отпор.*

Не волим да се неко позива на Устав и државу Србију, на њене законе, а да чини све да не спороводи тај

Устав и тај закон. Учинићу све, ако већ примењујемо закон државе Србије да се то адекватно учини. Распуштање локалне самоуправе у Приштини и у Гораждевцу не може бити партијско питање. КиМ је државно питање и ми морамо све политичке субјекте, не само овде у централној Србији, већ на читавој територији КиМ да објединимо у остварењу тог циља.

❖ *Значи ли то да свој нерад, мнози који се налазе у локалној самоуправи, крију иза партијске припадности?*

Не може партијска припадност да буде изговор за нерад и за било шта друго лоше урађено. Према томе, ми треба да гледамо да ли људи добро или лоше раде. Нажалост, на КиМ имамо веома мали број људи, који су спремни да се ухвате у коштац са нарастајућим проблемима. Да их решавају и да снесе одговорност за свој рад. Ми морамо те људе на неки начин да едукујемо. Наше Министарство у сарадњи са Факултетом политичких наука, по први пут је, после десет година, одржало семинаре у К. Митровици, Грачаници, са председницима општина, са секретарима, да им на неки начин помогнемо у обављању њихових активности.

Фото: **Богдан Меанџија**

НАПАД НА МИНИСТРЕ - НАПАД НА ДРЖАВУ

Пред закључење овог броја Билтена, стигла је информација да је на колону возила у којима се налазе српски министри Горан Богдановић и Небојша Брадић, код Лепосавића, бачено камење. Одговорност за напад преузела је организација 1389., а Горан Богдановић, министар за Косово и Метохију, том приликом, је рекао да Влада Србије убудуће неће толерисати нападе попут јучерашњег код Лепосавића. Велику одговорност за напад, каже Богдановић, сноси и локално руководство.

“Напад на ministre је напад на државу. Не могу локалне самоуправе које добијају паре из Београда да гађају српске ministre”, истакао је Богдановић.

Покрет 1389. саопштио је да су њихови чланови са мештанима Лепосавића већ четири дана на барикади које су подигнуте код тог места. Протест је, иначе, организован, због увођења царинских контрола на административним прелазима Јариње и Брњак и траје већ недељу дана. Учесници кажу да ће путеве на северу Косова држати у блокади све док EULEX не промени одлуку о увођењу царина. Ова акција Срба са севера Косова нема подршку званичног Београда.

ВАЛТЕР КЕЛИН, ПРЕДСТАВНИК ГЕНЕРАЛНОГ СЕКРЕТАРА УН ЗА ЉУДСКА ПРАВА ИНТЕРНО РАСЕЉЕНИХ ЛИЦА

ЈАВНО СЛУШАЊЕ О ИЗБЕГЛИЦАМА И РАСЕЉЕНИМ ЛИЦИМА У НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ СРБИЈЕ*

Поштовани чланови овог Дома,

Позив да вам се обратим у својству Представника Генералног секретара Уједињених нација за људска права интерно расељених лица представља за мене част и привилегију. Радује ме и чињеница да је Народна скупштина донела одлуку да данашње јавно слушање не посвети само положају избеглица, које свакако заслужују сву нашу пажњу, већ и положају својих интерно расељених суграђана.

Ово је други пут да долазим у службену посету у историјски град Београд. Србију и Црну Гору посетио сам и 2005. године након чега сам поднео извештај и дао препоруке Уједињеним нацијама о могућим начинима боље заштите права особа које су интерно расељене 1999. године и након тога ван и унутар Косова. Политичка стварност свакако није постала једноставнија од мог претходног доласка. Овом приликом бих желео да вас уверим да ћу и ову посету спровести уз пуно уважавање Резолуције 1244 Савета безбедности и става УН о строгој неутралности по питању статуса Косова.

***

Интерно расељена лица имају право на повратак својим домовима или у места претходног пребивалишта, уколико тако одлуче. Потребно је учинити све што је могуће да би они који се врате могли учествовати у животу друштва без дискриминације, на једнаким основама, те да буду заштићени од насиља и узнемиравања. Без обзира на то да ли желе да се врате или не, интерно расељена лица

морају имати могућност за поврат имовине или барем одговарајућу компензацију, уколико то није могуће. Током свог боравка у Приштини, касније ове недеље, такође ћу insistирати на поштовању ових принципа утемељених у Водећим принципима интерне расељености Уједињених нација.

У овом тренутку потребни су нам прагматични облици сарадње између власти тако да принципи људских права постану реалност на терену. Сматрам да је у свом обраћању Савету безбедности УН пре неколико дана Министар спољних послова Србије рекао праву ствар " сви имамо своја ограничења и њих би требало поштовати", додајући да би требало да "се усредсредимо на побољшање живота грађана уместо да их претварамо у жртве наших неспоразума."

***

Интерно расељена лица имају право на повратак, али као грађани такође имају и право да обнове своје покидане животе у местима у којима су се затекли. Истини за вољу, неки од оних који су расељени пре десет година нису вољни да се врате. Други можда нису у могућности да се врате јер су преживели трауме или због старости не осећају се довољно снажним да поново изграде своје животе у местима у којима су некада живели. Морамо поштовати њихов избор и помоћи им да сада изграде самосталан живот. Молим вас да имате на уму да ће они који поново успоставе контролу над својим животом у расељењу бити способнији да остваре одржив повратак уколико то буде њихов коначан избор.

СПЕЦИЈАЛНИ ПРЕДСТАВНИК ЗА РАСЕЉЕНА ЛИЦА

Валтер Келин (Walter Kälin) је Специјални представник Генералног секретара Уједињених нација за интерно расељена лица. Он је професор уставног и међународног права на Универзитету у Берну, у Швајцарској, где је и декан Факултета и шеф Правног одељења. Швајцарски парламент и швајцарска савезна администрација ангажовали су професора Келина као експерта, а ангажовале су га и разне агенције Уједињених нација и невладине организације. Келин је такође, члан Одбора за људска права Уједињених нација (од 2003.) био је и Специјални извештач Уједињених нација - Комисија за људска права о стању људских права у Кувајту под ирачком окупацијом (1991-92.). Аутор и уредник више од 100 књига, поглавља, чланака о интерној расељености, закона о избеглицама и међународним људским правима.

Као Специјални представник Генералног секретара Уједињених нација ангажован је за дијалог и заговарање са владама и другим странама у вези са људским правима лица расељених због разних недаћа, јачање међународних одговора у вези са интерним расељењем и ширењем људских права у целом систему Уједињених нација.

КЕЛИН СА ПРЕДСТАВНИЦИМА УНИЈЕ

Приликом боравка у Београду, Валтер Келин састао се и са представницима НВО укључених у проблематику интерног расељеништва. Том сусрету, у организацији UNHCR-а присуствовали су представници НВО Амити, Група 484, Праксис, ДСИ и Уније- Савеза удружења интерно расељених лица. Представници Уније упознали су г. Келина и његовог сарадника г. **Јан Арно Хесбригеа** са стањем интерно расељених лица у вези са могућношћу повратка и процедурама везаним за њих. Такође, цењени гост упознат је и са пројектом везаним за спречавање нових криза и поновног расељавања на КиМ, као и са интеграцијом ИРЛ у местима њиховог привременог боравка. Г. Келину је дат и примерак Алтернативног извештаја поднетог, у октобру 2008. године, Комитету УН за економска, социјална и културна права, а који је сачинила Унија.

Позитиван и јасан напредак од моје прошле посете је да су органи власти попут Комесаријата за избеглице започели програме помоћи расељеним лицима за напуштање колективних центара, пресељење у сопствене домове и обезбеђење егзистенције. Па ипак, бирократске препреке, а посебно компликоване процедуре издавања личних докумената, чак и проблеми са којима се неки сусрећу при прибављању крштеница, и даље многим ИРЛ беспотребно отежавају приступ јавним службама. Јуче сам посетио групу расељених Рома који већ десет година живе у крајњем сиромаштву у блаву неформалног насеља у колибама без воде и струје на периферији Београда. Њихова деца не могу да иду у школу, они не могу да се запосле, а од пре неколико месеци немају више ни приступ бесплатним здравственим услугама, а све то зато што немају пријаву боравишта.

Ови људи су ваши грађани и они су људска бића попут вас и мене. Видео сам сопственим очима очајну ситуацију у којој се налазе. Па ипак, пошто немају законски признату пријаву боравишта, и упркос чињеници да већ десет година живе у истом граду, они су невидљиви за институције. Хиљаде или чак десетине хиљада људи, углавном ромске националности, живе у таквим, шокантним условима. Они су жртве по многим основама: Прво због тога што су насилно расељени пре 10 година, друго због управних прописа који можда и имају смисла у нормалним околнос-

тима али који не предвиђају посебне околности маргинализованих заједница међу расељеним лицима, и треће услед припадности мањини која се налазила на маргинама друштва чак и пре него што је дошло до расељавања.

Ова Народна скупштина има моћ да помогне људима које сам видео и многим другим интерно расељеним лицима која живе у тешком положају. Ускоро ће пред вас бити стављене измене Закона о пребивалишту и боравишту грађана који, уколико буду правилно формулисани, могу знатно олакшати интерно расељеним и другим лицима да пријаве боравиште. Чуо сам такође да Влада ради на Закону о признавању правног субјективитета који ће такође донети опипљиве резултате. Апелујем на вас да усвојите ове и друге законске акте којима се побољшава живот ИРЛ.

***

Цењени Посланици, када говоримо о интерно расељеним лицима, никада не смемо заборавити да говоримо о грађанима и људским бићима која су преживела трагедије. Они заслужују пуну заштиту и помоћ државе, као и саосећање и подршку својих суграђана. Захваљујем вам се на пажњи.

Фото: **Златко Маврић**

* Интегрални говор Валтера Келина одржан 30. јуна у Скупштини Републике Србије.

IN MEMORIAM

АЛЕКСАНДАР ВОРКАПИЋ (1964-2009)

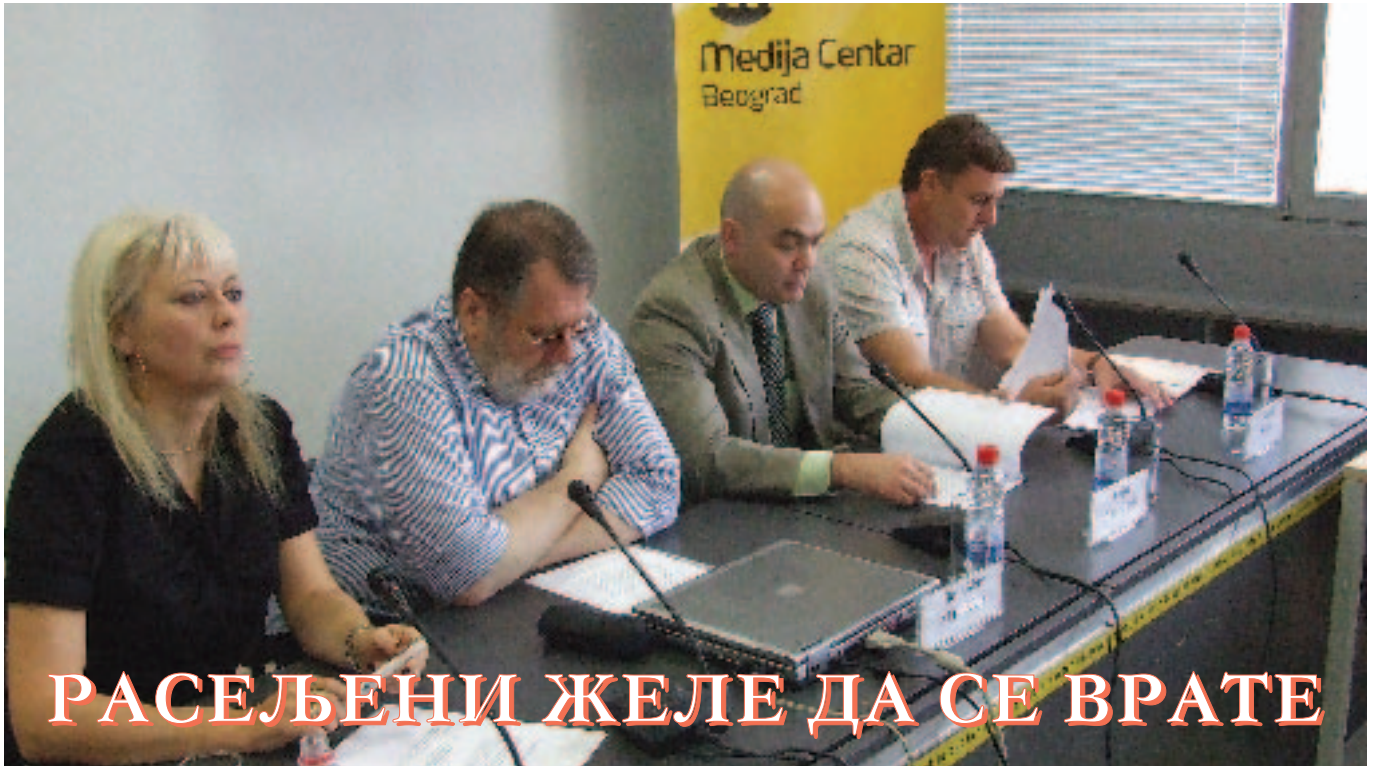
Александар Воркапић, стручњак за информационе технологије UNHCR-а, трагично је изгубио живот у терористичком нападу на хотел Перл Континентал у Пешавару у Пакистану, 9. јуна 2009. године.

Александар је у Пакистан отишао као члан Тима UNHCR-а за ванредне ситуације 20. маја ове године да помогне у успостављању електронске базе података 2,5 милиона лица расељених током недавне ескалације сукоба на северу Пакистана.

Александар је радио у канцеларији UNHCR-а у Београду од 2000. године, као стручњак за компјутерске системе и статистику. Красили су га бескрајно стрпљење и жеља да помогне свима који му се обрате. Колеге са којима је радио још увек не могу да верују да неће видети његово насмејано лице док са лакоћом решава за њих нерешиве техничке проблеме. **Бан Ки Мун**, генерални секретар УН, најоштрије је осудио терористички напад у Пешавару и упутио израз најдубљег саучешћа његовој породици. На комеморацији одржаној у Женеви, 10. јуна, **Антонио Гутереш**, Високи комесар УН за избеглице, је рекао: "Александар је дао свој живот пружајући помоћ другима. Сви ми у Високом комесаријату УН за избеглице ојађени смо овим бесмисленим губитком и изражавамо своје најдубље саучешће његовој породици у Београду".

"Не постоје речи за дубоку тугу и бол које осећају Александрови пријатељи и колеге из UNHCR-а", рекла је **Ерика Фелер**, заменица Високог комесара УН за избеглице, на сахрани одржаној на Новом гробљу у Београду, у уторак, 16. јуна. Канцеларија UNHCR-а у Београду, примила је стотине изјава саучешћа од колега широм света, чак и оних који никад нису упознали Александра. Александар је погинуо девет дана пред свој 45 рођендан, а оставио је за собом супругу и троје деце.

УНИЈА - САВЕЗ УДРУЖЕЊА ИРЛ ПОВОДОМ ДЕСЕТ ГОДИНА ПРОГОНСТВА СРБА И ДРУГИХ НЕАЛБАНАЦА СА КИМ

РАСЕЉЕНИ ЖЕЛЕ ДА СЕ ВРАТЕ

“До краја јуна, верујем да ће број режистрованих породица које желе да се до краја ове године врате на КиМ бити већи од 600”, рекао је Бојан Анђелковић, помоћник министра за КиМ, учествујући на конференцији за штампу коју је организовала Унија, поводом десет година прогона. Истакао је решеност Министарства за Косово и Метохију да се режистровани “заиста и врате” и додао да, “ако постоје људи који су спреми да се врате и у оваквим условима, онда ће са побољшањем услова много већи број расељених бити спреми да се врате”. Према његовим речима, Србија о повратку интерно расељених лица, искључиво разговара са Високим комесаријатом за избеглице УН, као надлежним путем према Резолуцији Савета безбедности УН 1244.

Осим Бојана Анђелковића уводна излагања поднели су **Бранислав Скробоња**, председник Управног одбора Уније, чији смо текст објавили уместо уводника на другој страни овог броја Билтена и **Ненад Сташић**, расељено лице из Дреновца, села неколико километара удаљеног од улаза у Клину. Говорећи о протеклих десет година Анђелковић је подсетио на следеће чињенице:

БРОЈ ПОВРАТНИКА НЕЗНАТАН

“Од јуна 1999. године са Косова и Метохије је протерано више од 200.000 Срба и других грађана. Расељена лица своја боравишта су нашла у другим местима у Покрајини, у осталим деловима Србије, било у при-

ватном смештају или у колективним центрима, у земљама у окружењу или у трећим земљама. Према подацима Високог комесаријата за избеглице УН, на Космет се до марта 2008. године вратило свега 18 060 Срба и других грађана. Међутим, број реалних повратника Срба је значајно мањи. Процењује се на тек, око пет хиљада.

Једнострано, противправно проглашење независности од стране Привремених институција самоуправе на Космету, 17. фебруара 2008. године, имало је за последицу продубљивање страха и осећања неизвесности, што је потпуно зауставило, ионако спор, процес повратка.

ЧИЊЕНИЧНО СТАЊЕ

Од доласка UNMIK-а и KFOR-а, забележено је више од 7.000 етнички мотивисаних напада, убијено је преко 1000 Срба и 104 других грађана. Киднапован је 841 Србин, 960 лица је тешко рањено. Судбина многих несталих и киднапованих до данас није утврђена. Према подацима Српске православне цркве, локално албанско становништво је уништило 5.250 надгробних споменика на 254 гробља, док на више од 50 гробља не постоји ниједан читав споменик.

Оштећено је или уништено 155 православних цркава и манастира и 24 споменика културе, а многи споменици српске, културне и верске баштине, који представљају раритете, су угрожени. За само два дана организованог насиља, марта 2004. године, спаљено је

34 цркве и манастира, од којих су 18 регистровани као споменици од посебног културног значаја, а један је на листи светске културне баштине UNESCO.

Мултиетнички карактер Покрајине је нарушен. Положај Срба и других неалбанаца стагнира и по много чему се погоршава. Срби и остали грађани суочени су са бројним проблемима и нису у могућности да уживају основна људска права и слободе предвиђене релевантним међународним документима и актима домаћег законодавства. Имовина већег броја Срба и осталих неалбанаца је узурпирана, а ефикасни правни механизми за њену заштиту не постоје. Тешкоће у коришћењу здравствених услуга и у образовању деце, рестрикције струје и воде свакодневна су појава. Српски и језици осталих неалбанаца су потпуно запостављени у службеној употреби и у медијима.

БЕЗ ПРАВА НА ПОВРАТАК...

Право на повратак, засновано на међународним принципима заштите основних људских права и слобода који су обухваћени "Водећим принципима интерне расељености", није остварено. Подсећам да то право подразумева повратак избеглих и расељених у своје домове, обезбеђење сигурности живота, основних слобода и права, укључујући и повратак имовине, као и стварање других услова за трајан опстанак на старим или, зависно од услова, на новим пребивалиштима.

Уставни оквир за привремену самоуправу на Косову, тачком 3.4. предвиђа, такође, да "све избеглице и расељена лица с Косова имају право да се врате својим кућама и да добију натраг своју имовину и личну сво-

јину". Истим документом резервисано је за Специјалног представника Генералног секретара УН "потпуно овлашћење да обезбеди да су права и интереси заједница у потпуности заштићени".

... ЖИВОТ...

Међународни субјекти присутни на Космету, првенствено UNMIK и међународне војне снаге на Косову нису успели да успоставе озбиљне механизме за ефикасну заштиту људских права.

Нажалост, о проблемима на Космету, могли бисмо да причамо јако дуго. Подсетићу на нека права која уживају сви грађани Европе, а која нажалост, нису доступна Србима и неалбанцима на Космету.

Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода већ на самом почетку, као једно од основних права предвиђа право на живот. У конвенцији се наводи да "право на живот сваке особе заштићено је законом". Нажалост, многима на Косову и Метохији то право, претходних година, није било доступно. За њих, ово и друга права из Конвенције, више немају смисла. Брутална нецивилизована сила одузела им је све.

... СЛОБОДУ КРЕТАЊА, ИМОВИНУ

Конвенција, такође на самом почетку, установљава и право на слободу и сигурност. "Свако има право на слободу и безбедност личности", наводи се у Конвенцији. Ни ово право Срби на Космету не уживају.

Први Протокол уз Конвенцију установљава право на заштиту имовине. "Свако физичко и правно лице има право на неометано уживање своје имовине.

МЕДИЈИ

ПИТАЊА НОВИНАРА

На конференцији за штампу присуствовале су следеће медијске куће

- ТАЊУГ, БЕТА, Фото ТАЊУГ, РТС, Радио Београд, Радио Југославија, РТВ МОСТ-НЕТ, емисија Повратак, АРД Радио, Данас, Правда, Јединство, Прави одговор, Унија ИНФО.

Бојан Анђелковић је изјавио да очекује да ће недавна изјава потпредседника САД **Џозефа Бајдена**, о неопходности повратка покренути овај процес, а рачуна и на помоћ ЕУ и Русије. Упитан да ли је о повратку потребно разговарати и са Приштином, имајући у виду и Бајденову изјаву о косовској независности као неповратном процесу, Анђелковић је остао при ставу да је реч о хуманитарном проблему који ће се решити у сарадњи са UNHCR-ом.

Одговарајући на питање новинара у којој мери је за

слаб повратак Срба на КиМ одговоран и званични Београд, који за 10 година ниједну своју Стратегију повратка није сповео, Анђелковић је рекао да би та одговорност могла да се сведе на "недовољну активност и спорост у кампањи повратка". Он је негирао да је Београд пре неколико година "тихо" пристао да се повратак са UNMIK-а пренесе на косовске институције, наводећи да је 2006. потписан Протокол о одрживом повратку између надлежних органа Србије, Привремених институција самоуправе на КиМ и UNMIK -а.

Нико не може бити лишен своје имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права”.

Узурпација приватне имовине Срба је на Космету и разни видови злоупотреба у овој сфери довели су ово право до тоталног апсурда. Превише времена је прошло, а да стање није поправљено.

КУДА ДАЉЕ?

Оно што је прошло није могуће изменити. Зато, треба гледати у будућност, а будућност је већ данас.

Права која ужива сваки грађанин Лондона, Беча, Бона, Париза, Београда и Прешева морају бити доступна и Србима у Пећи, Приштини, Призрену, Ђаковици. Сви смо део Европе и сва ова права морају да важе једнако и за Енглезе, Французе, Немце, Албанце и Србе. Она су цивилизацијска тековина. Министарство за Косово и Метохију томе посвећује посебну пажњу. Не желимо да верујемо да ће подршка остварењу ових, али и свих других људских права и основних слобода Срба и свих других нација на Космету изостати. И не можемо унедоглед чекати на њихово остварење. То је први и основни задатак. Ми смо том задатку потпуно посвећени и подршку од свих очекујемо, већ, данас. Без тога нема Европе, без тога нема цивилизације”, закључио је своје излагање Бојан Анђелковић.

Ненад Сташић
са списком повраћеника

Ненад Сташић, расељено лице из Дреновца у изузетно емотивном излагању изнео је низ проблема са којима се он и његови сународници, дуги низ година, сусрећу приликом покушаја повратка на своју имовину.

ИЗ ДРЕНОВЦА ПРОГНАНО 456 ЛИЦА

“Село Дреновац је напустило 109 српских породица као и 11 породица неалбанаца, укупно 456 лица. Четворо упорних није хтело да напусти своје куће и нажалост, њихова судбина је непозната. Воде се као нестали. Настанили смо се широм Србије, Горњем Милановцу, Чачку, Београду, Великој Плани и другим местима.

Водимо веома тежак живот, наше куће заменили смо разним шупама, колективним смештајима, баракама и

НЕЗАВИСНОСТ ЗАУСТАВИЛА ПОВРАТАК

Бојан Анђелковић саопштио је да је од 437 места, не рачунајући три општине на северу КиМ, у којима су Срби живели до јуна 1999. њих 312 “етнички очишћено”. Тиме је, уз број киднапованих, убијених и тешко рањених Срба и других неалбанаца, мултиетнички карактер КиМ доведен у питање. Он каже да ни до 2008. подаци о броју Срба повратника нису били охрабрујући, али да су “страх и неизвесност после једнострано проглашене независности Косова зауставили процес”.

разним другим просторијама.

Наша радна места замењена су различитим облицима социјалних програма. Пуних десет година пред очима међународне заједнице ми водимо овако тежак живот, упркос израженој жељи за повратком.

Мислим да међународна мисија на Космету није одговорила своје задатку.

БЕЗУСПЕШНИ ПОКУШАЈИ

“Као члан радне групе за повратак први захтев за повратак поднео сам 2003. године, али се на томе и завршило. У сарадњи са удружењем «Божур» из С. Паланке као чланицом Уније, после две године обновили смо захтев са комплет новим концепт документом и нашом упорношћу натерали их да крајем године буде усвојен”, рекао је Сташић, показујући документ окупљеним новинарима.

“Привремене институције у општини Клина уврстиле су наш захтев у Општинску стратегију за повратак ИРЛ за 2006. годину. Међутим, ни после три године они не спровode ни споствене одлуке. Пуне три године не дозвољавају нам « Иди-види » посете, а наши захтеви се одбацују

Али и поред тога ми не губимо жељу за повратком, у тој жељи смо јединствени што говори и списак пријављених мештана за повратак.

ОСТВАРИТИ ЖЕЉУ

Жељу за повратком изразила су још два села која припадају нашој Месној заједници, у којима је такође било већинско српско становништво.

Бојим се да једна оваква српска енклава некеме не одговара па су зато вероватно велики отпори за повратак.

“Поздрављам акцију Министарства за КиМ и UNHCR-а, јер верујем да ће дати резултате. Позивам сва расељена лица да се одазову регистрацији и изразе жељу за повратак на своја вековна огњишта. И на крају, хтео бих да истакнем да наши родитељи, ми и наша деца, желимо да се вратимо у наш Дреновац, наше Косово и Метохију”, видно потресен изговорио је Сташић.

Након уводних излагања новинари су поставили низ питања, а најинтересантније од њих објављујемо у оквиру МЕДИЈИ.

Милан Кончар

ПРИЗРЕНСКА РАЗГЛЕДНИЦА

ИДИ-ВИДИ ПОСЕТА

Долазак у Појткаљају...

... сусрет са комшијама.

Немогућност обнове порушених српских кућа...

... због урбанистичких планова, не сјречава Албанце да у Појткаљаји праве оваква велелејна здања.

За крај, обилазак гробља...

... и освежење на Шадрвану.

У организацији Данског савета за избеглице, већа група расељених лица, од којих њих деветоро први пут, након десет година, прешла је административну границу и посетила Призрен.

Том приликом су посетили своје порушене домове, обишли градско православно гробље и разговарали са општинским руководством на чијем челу је био председник општине **др Рамадан Муја**. И ова посета није се у глобалу разликовала од осталих, осим речи добродошлице расељенима није пружена нада да ће у скорој будућности почети обнова њихових домова. Било је, истина, и дирљивих сусрета са дојучерашњим комшијама, па зато можда слике из овог града говоре више од било каквих речи.

Текст и фото: Златко Маврић

ГОРЊЕ СЕЛО

САМООРГАНИЗОВАНО У СТВАРАЊЕ УСЛОВА ЗА ПОВРАТАК

Расељена лица из Горњег Села (општина Призрен) која су се регистровала за повратак у оквиру активности Министарства за повратак, Високог комесаријата за избеглице (UNHCR), Данског савета за избеглице (ДСИ) и Савеза удружења расељених (УНИЈА), у току протекле недеље, одржала су неколико сас-танака у Крушевцу и Краљеву, са циљем припреме за повратак у завичај.

Примислав Станојевић, председник Одбора за повратак у Горње Село, истакао је да се двадесетак расељених из овог села самоорганизовало у циљу стварања услова за повратак након истека 60 дана од регистрације, како је овом активношћу пред-виђено. Повратници ће боравити у овом месту од 1-10. августа и у том времену ће, уз помоћ мештана из околних села, покушати да реконструишу прилаз у село, рашчисте путеве кроз село, оспособе водовод и електричну мрежу.

Како активност започињу сопственим финансијским средствима, расељени очекују да се у реализацију укључи општина Призрен, као и локалне организације које прате процес повратка. С обзиром да у селу нема услова за преноћиште, истражују се адекватна решења.

Текст: **Златко Маврић**, Фото: **Жељко Ђекић**

УЧЕСНИЦИ ОРГ ПРИЗРЕН У МИНИСТАРСТВУ ЗА КИМ

МИНИСТАРСТВО ОТВОРЕНО ЗА САРАДЊУ

Учесници Општинске радне групе (ОРГ) Призрен приликом посете Министарству за КиМ, упознали су представнике Министарства о свом незадовољству досадашњим резултатима повратка у ову општину.

Након упознавања од стране расељених о досадашњим активностима на плану повратка, **Бојан Анђелковић**, помоћник министра за КиМ, охрабрио је присутне у њиховим намерама, ставом да Министарство за Косово и Метохију подржава повратак у Призрен, као и досадашње напоре које су у том плану учинили учесници ОРГ. Анђелковић је присутне упознао са текућом активношћу Министарства за Косово и Метохију и UNHCR-а на регистрацији расељених који у овој години желе да се врате на Косово и Метохију, наглашавајући да регистрација не обавезује изградњу кућа, али да је иста основ за конкретније буџетско праћење повратка и

одрживости у наредном периоду. **Борислав Тајић**, руководилац одељења за помоћ и хуманитарну сарадњу, је позвао присутне представнике расељених да се активно укључе у процес регистрације како би њиховим посредством што већи број заинтересованих добио информацију о регистрацији. **Радош Вулић**, координатор канцеларије Министарства за КиМ у Осојану, је истакао да се процес регистрације задовољавајуће одвија и да то није затворен процес. Учесници ОРГ су на крају сусрета изразили жељу за што успешнијом реализацијом целокупног поступка регистрације, како би се расељени који то желе, што пре поново нашли у местима из којих су расељени или местима на КиМ за које се определиле да наставе живот.

Текст и фото: **Ј. М. и С. Ј.**

ДР МИЛОРАД ТОДОРОВИЋ, ПРЕДСЕДНИК СРПСКЕ СО ГЊИЛАНЕ ОЈАЧАТИ ИНСТИТУЦИЈЕ ДРЖАВЕ

Фото: Златко Маврић

❖ *Колико је шо могуће у овом шренућку?*

Оно што нам свакако не иде у прилог то је светска економска криза. Она већ има своје реперкусије на Србију, на српски буџет, односно на финансирање српских институција и овде. Ми смо то и очекивали, али мислим да није коректно да се копља сломе на институцијама које бране јужну границу ове државе. Свесни смо да до кресања буџета и прихода који овде долазе просто мора да дође, пошто је то логика финансијске кризе, али ако желимо опстанак у томе треба бити врло опрезан.

ПРОЈЕКТИ

❖ *Шта је шо шренућно најпошребније да би људи оштали на овим прошторима?*

Гледајте, безбедност поодавно није у нашим рукама. Можда ћу вас изненадити тврдњом да није ни у рукама Албанаца, већ међународне заједнице. Макробезбедност је у рукама KFOR-а, она безбедност у средњем плану је у рукама EULEX-а, а микробезбедност је у рукама албанске заједнице. Не вреди да причамо о безбедности када ништа не можемо да урадимо. Можемо само да се жалимо и наравно то чинимо све време.

Проблем број два је незапосленост и нешто што бих ја назвао стварање зависничког менталитета код Срба, односно код свих неалбанских заједница. Наиме, већ је створен менталитет да се нешто очекује од Београда. Већ су уходани путеви, састваљени разноразни платни и спискови хуманитарне помоћи. Рекао бих да се овај народ претворио у нешто што није у његовој бити, у његовој суштини, а то је у групу људи која чека први да би била плаћена ни зашта.

Зато сматрам да логика опстанка овде треба да буде логика развојних пројеката. Можда није најбоље време

- Сматрам да је дошло време да се пошврди сазнање да је много мање ѡажње поклањано оштанку, а много више поврашћку, који није био реалан. Дакле, време је да се разовара о људима који су све ово време, од 1999. године на овамо, одржали српски карактер ових проштора. То се најбоље ради, или би најбоље шребало да се ради, кроз очување српских иншћишћуција. Присусшћво српске државе је видљиво онолико колико је видљиво њено присусшћво у народу. А искуштва од 1999. године на овамо су показала да је шћај народ ошћао шћамо гђе су ошћале иншћишћуције. Јачањем иншћишћуција српске државе појачала би се рационалношћ српског присусшћва овде - исшћиче приоришћешће ошћанка др Милорад Тодоровић у иншћервјуу дашћом нашем листу.

за то, али с обзиром да се ради о малом броју чврстих људи који су издржали пробе свих ових времена, свих ових догађаја, мислим да ће са врло малом сумом новца о којој већ причамо и са врло малим бројем пројеката, та насушна потреба за послом бити задовољена.

❖ *Како шо ошћваришћи?*

Ја ћу поново да се вратим на почетак разговора. Најбоље је да институције државе функционишу овде. Мене није изненадило ово задње прозивање 117 непожељних Срба, јер су то људи који воде институције државе Србије овде и мислим да је било за очекивати да се једном то отворено каже. Мени то дође као похвала, искрено речено, али у сваком случају у некој блиској будућности ти напади ће се сигурно појачати. Можда се предузме и нека конкретна мера, али знате, ко није за битку треба да седи кући. Најбитније је да ове институције функционишу, да људи раде и живе од свога рада, зато што је то потпуно нормална ствар, а с друге стране, да то буде пример онима који су се већ поприлично добро навикли на тај зависнички менталитет.

❖ *Жеља да се ошћане је видљива. Какве су мошћућношћи?*

Ништа их добро не чека ни одласком одавде. Албанска заједница има једну особину којој се дивим, а то морам отворено да кажем, то је једна национална особина. Неко је рекао стоп насиљу Србима и нема више насиља. То ми Срби не умемо, али је јако битно да је неко издао такву наредбу. Из тог разлога је овде, барем на територији општине Гњилане, слобода кретања скоро 100%. Мени није никакав проблем да са супругом и децом одем до града, да одем у некакав шопинг. Не бих се усудио да кажем да бих то могао да урадим у

КОСОВО И МЕТОХИЈА

Ђаковици или Призрену, али то можда раде Срби који су отуда. Из тог разлога нема више исељавања из безбедносних разлога. Ма колико је то варљиво, ма колико је то плитко, јер насиље може да ескалира у сваком моменту уколико то одговара већинској заједници, али просто, у овом моменту, сад ствари стоје тако како стоје.

ПРИТИСЦИ

❖ *Да ли постоји могућност дијалога са албанском заједницом?*

То је сада толики проблем да сам се ја на једном семинару, који је држао Форум за етничке односе у Солуну, крајем октобра прошле године, не само сложио, него сам просто инсистирао на дијалогу на локалном нивоу. Стицајем околности садашњи председник општине, са албанске стране је мој предратни пријатељ. Нисмо се додуше виђали од 1999. године на овамо, али смо се видели после његовог избора и мислим да се ради о човеку са којим вреди разговарати. То је био и један од мотива зашто сам и прихватио и инсистирао на дијалогу на локалном нивоу. Имао сам на уму и промоцију српских институција креираних после маја. Ми смо сада легитимно представници српске заједнице овде и као такви имамо легитимитет да преговарамо са албанском заједницом, између осталог, о разним локалним проблемима.

❖ *Један од великих проблема је и ширење каменолома чиме се директно угрожава животи Срба у Ситражи, Ситанишору и Коретишићу, три велика српска села у околини Ђијилана.*

О СТРАТЕГИЈИ МИНИСТАРСТВА ЗА ПОВРАТАК

- Можда сам, када су у питању Срби са Косова и Метохије, најпозванија личност, да говорим о томе. Ви знате зашто, био сам у оној првој влади после рата. У Координационом центру сам водио ресор повратка, исто тако био саветник министра по питању повратка и имам благи утисак да је то више маркетиншки окренуто према КиМ. Мој пријатељ министар, Горан Богдановић, неће ми сигурно опростити на овоме што сам рекао, али и он зна да је то тако. Жао ми је, не знам из којих разлога, нисам позван ни на какве консултације о томе, ни на дебату ни дискусију. Наравно, да бих имао своје мишљење. Сад колико је то важно, знамо ми који смо остали без својих рођака, комшија, сународника. Уосталом, то најбоље знају људи који су остали овде. Али просто нико ме није питао, нико ме није звао, па и немам неко мишљење, зато што заиста не знам суштину тог документа. Онда када ме буду питали, буду предочили, вероватно ћу имати шта да кажем о томе - одговорио је др Тодоровић, на наше питање да прокоментарише Стратегију Министарства за КиМ о опстанку и повратку.

Ту се, по неком мом разумевању догађаја, пре свега, ради о корупцији. Издата је дозвола за нешто за шта није требало да буде издата. При том, многи, мислим на оне који раде при институцијама локалне самоуправе, рачунају да Срби нису политички фактор. Преварили су се око Ђијилана, зато што Срби још увек овде јесу политички фактор. Мислим да ћемо то гурати и изгурати до краја и решити. Не да би неко био кажњен, него просто, да би се исправила једна неправда. Тај народ тамо не може да опстане, ако има свакодневна минирања, која могу да униште тек изграђени водовод, праšину која онемогућава нормалан живот. Али оно што је илустрација свих оних перфидних притисака који се дешавају од како је престало отворено насиље то су заправо овакви поступци.

❖ *Шта конкретно подразумеваће под тим?*

То да се иде у срж потреба српског народа, да се пропагандно иде у застрашивање. Управо док сам вас чекао да дођете, кроз Партеш је пројурила колона возила специјалне КПС, са укљученим сиренама што никад не раде кад пролазе албански део насеља. При уласку у Партеш, имали сте прилике да видите на брдашцу горе, поред магистралног пута, огроман билборд са ликом Адема Јашарија, са оном чувеном реченицом "Завршено је". Тако да су све то перфидни видови притиска, начин идеологије да се покаже да вама није ту место, да би требало да потражите неко друго.

СТРУЈА

❖ *Велики притисци врше се и са искључивањем електричне енергије српским селима?*

Нисам у том преговарачком тиму, али оно што знам је да сви природни ресурси припадају држави. Ако неко озбиљан ко седи у Београду тврди да никад неће признати Косово, значи да природни ресурси не припадају Косову него Србији. Није никаква тајна ко је градио капацитете, ни колико је Срба остало без посла у Електропривреди Косова. Тачно 7 743 људи и само зато што су Срби. Ако неко узима моју електрану и још ми је отерао оца с посла, немам мотива да му још плаћам струју. То је наша страна медаље.

❖ *Која је друга страна?*

С друге стране струја је роба која се троши и која треба да се плаћа. Постоји велики проблем, а то је кад нешто не плаћате, а трошите, оно много кошта. Предлагао сам на једном састанку у новембру 2000. године да заборавимо оно што је потрошено до тада и да плаћамо оно што трошимо даље. Нису пристали, јер је другој страни стало да тај проблем држе отвореним. Албанцима одговара да Срби не плате струју, а ево зашто. Процент наплате струје је 23 % на целом Косову. Ми бисмо били задовољни и не бисмо имали проблем да нас има на Косову 77 %. Сад кад албанској политичкој елити треба они кажу вас Срба има пет посто, а кад

КОСОВО И МЕТОХИЈА

треба да се наплати струја Срби дугују 13 %. Заборављају да ми Срби немамо фабрике и велике потрошаче. Овде се заправо ради о политизацији и једном нехуманом поступању према целом народу. Хајде да успе њихов пројекат за наплату струје у Партешу, Шилову, Будриги. Колики ће бити код Срба 100%, колико ће бити код албанске стране 23%. Где смо ми у тој причи.

ЗДРАВСТВО

❖ *Оно што не можемо, а да не поменемо кад разговарамо са Вама је здравство. Колико су ови људи овде заштићени када је здравство у питању?*

Од новембра месеца на овамо, ја нисам најпозванији да говорим о овом. Могу да причам о времену пре тога и да кажем да се здравствена служба прилагођавала потребама становништва. За то време су отворена три објекта здравствене заштите у Витини, Церници и у Рајевцу. Основана је служба медицине рада, рендген служба, побољшан је рад у лабораторијској служби. Отворена је трансфузиолошка амбуланта. Имамо лекара специјалисту трансфузиолога, три трансфузера, купили смо од својих средстава. Због тога 52 човека недељно не мора да путује у Врање да би радили тамо анализе, већ у лабораторији овде. Ту инвестицију смо правдали са само два и по месеца рада. Оно што се после тога дешавало морате да питате друге.

❖ *Ипак било је одређених пројеката који нису реализовани ?*

У претходном сазиву постојао је пројекат о изградњи болнице између Партеша и Д. Будриге на једној јавној површини. Измењен је из мени непознатих разлога. Пројекат се зове Бели анђео и подразумевао је изградњу три објекта за секундарну здравствену заштиту, за Косовско поморавље, Штрпце и Грачаницу. То је требало да уради државна агенција и да иде без тендера. У међувремену су били избори, дошла је нова Влада и сад се инсистира да се болница изгради у Пасјану. Међутим, за сада од тога нема ништа, а нама је секун-

дарна здравствена заштита насушно потребна. Не можете ви да за најмању ситницу шаљете пацијента у Грачаницу, Врање... Имао сам и жестоку расправу у Министарству здравља око усвајања плана стручног усавшавања. Нису дозвољавали специјализацију из грана медицине које ће бити потребне, ако буду изграђене те три болнице. Неко је тамо стопирао та средства.

❖ *Ви сте практично остали овде са народом. Хтели или не представници државе Србије или не прелазе или ипешко прелазе границу. Одговорност је тим већа на вама, на институцијама српске локалне самоуправе.*

Ако кажем да као председник СО Ђиљане нисам имао ни један званичан позив државних органа, да било где одем, да било где присуствујем, било шта објасним, онда је то добра илустрација о томе како се гледа на локалне власти. Данашња средства комуникације омогућавају свакодневни и квалитетни контакт са неким са ким хоћете да сарађујете. Није проблем са неким на Новом Зеланду, а камо ли са неким ко живи у Ђиљану, ако има интернет, ако има телефон итд. Пре ће бити ту да се ради о односу према локалној самоуправи. Добро сте приметили, јесте да је државним званичницима Србије малте не забрањено да дођу на територију Косова и Метохије, али то њима пружа једно веома комотно објашњење да, ето не смеју. То нас ставља у позицију да носимо не само сву одговорност него и сав ризик. Ако је то већ тако, онда мислим да то треба респектовати. Апелујем на оне који сада седе у централним органима власти да мало размисле о томе и да ако већ не делимо ризике да делимо одговорност, а не да се деси као што се десило са струјом. Знате, не може држава Србија да преговара са КЕК-ом, јер је то институција кобајаги државе Косово. Преговарајте ви. А чији смо ми то? Преговарачки тимови морају да буду заједнички. Да делимо ту одговорност, да пред људе изађемо са истим ставом. Можемо ми да се разликујемо око програма наших странака, око неких пројекција будућности, али када је у питању конкретан проблем, перцепције су ту апсолутно исте.

Разговарао: **Жељко Ђекић**

О ПОВРАТКУ

Интервју са др Тодоровићем обавили смо у његовој ординацији у Партешу

- Ови људи који су овде остали, ако осете да нису остављени од државе, ако са развојним пројектима покренемо нешто, смањимо незапосленост, даће потицај расељенима да се врате. Нема повратка без квалитетног живота. Тај човек који долази хоће да зна шта га овде чека, да ли он иде у јужну српску покрајину или иде у независно Косово. Да ли он иде тамо где му је обезбеђена просвета, здравство, социјала и сва друга државна брига или га тамо чека авантура у коју већина озбиљних људи са породицама не жели да се упушта. У принципу, опет је кључ у државним рукама. Колика ће бити брига државе за будућност тих људи, толико ће бити озбиљно и схваћена порука да никад не признајемо независност Косова - износи своје мишљење о могућностима повратка **Милорад Тодоровић**.

ЗА УНИЈА ИНФО О СТАЊУ У ГЊИЛАНУ ГОВОРИ СРЂАН ЈОВАНОВИЋ, ПОТПРЕДСЕДНИК СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ ГЊИЛАНЕ СТВАРАМО УСЛОВЕ ЗА ПОВРАТАК

Након разговора са председником српске општине Гњилане, **др Милорадом Тодоровићем**, поштујући професионални новинарски кодекс, а како бисмо истовремено омогућили нашим читаоцима да чују и ону другу страну, екипа Билтена упутила се у просторије СО Гњилане, где нас је примио потпредседник локалног парламента Срђан Јовановић, члан Српске либералне странке која учествује у раду покрајинских и локалних власти на Косову.

Јовановић нам је, након искрене добродошлице, рекао да се његова странка одлучила за овакав вид деловања, јер сматра да се само кроз, како је он рекао, институције система Косова, може више урадити на побољшању услова живљења преосталог српског и другог неалбанског становништва на овом простору.

Занимљиво је да о већини ствари исто мишљење дели са нашим претходним саговорником др Тодоровићем, наглашавајући да он, такође, себе сматра легитимним представником свог народа.

❖ На почетку разговора, замолили смо Срђана Јовановића да нам прокоментарише тренутну безбедносну ситуацију на подручју општине Гњилане

Неких већих проблема између српске и албанске, као две већинске заједнице у општини Гњилане није било. Осим појединачних случајева, као што је напад на једну девојчицу у Горњем Ливочу, селу Стражи, где је претучена старица која живи сама у својој кући и селу Будрига, где је бачена бомба, није било. Других већих проблема у општини нисмо имали, тако да може да се каже да је ситуација релативно мирна и да осим наведених случајева није угрожена безбедност припадника мањинских заједница. Постоје редовни састанци са KFOR-ом и КПС, где их ја као потпредседник општине, задужен за питања заједница, обавештавам шта се дешава на терену,

❖ И представници српских институција Гњилана су нам потврдили да је ситуација релативно мирна и да од 1999. године није била боља.

Може се са сигурношћу рећи да је слобода кретања добра и да Срби и други неалбанци могу мирно да шетају градом. Може се наићи на неки ситан проблем, али то није ништа страшно, тога има и у Србији, а камо ли у средини где је пре десет година било жестоких сукоба.

❖ Да ли таква клима може да помогне расељенима у одлуци да се врате. Каква је ситуација са повратком у општину Гњилане?

Да будем искрен није лоша, али није ни најбоља. Увек постоји боље. Ми смо као што знате, једна од четири општине која је добила програм UNDP-а под називом "Повратак и реинтеграција на Косову". Урађена је припрема за прву фазу и усвојена листа кандидата који су вољни да се врате. У тој првој фази нису обухваћени расељени из села Жегре, као и интерно расељена из села Жегре која тренутно живе у околини Гњилана. Овим документом обухваћена су лица која живе у другим српским срединама, где је повратак тренутно безбедан и нема неких већих проблема да се повратак деси.

❖ Конкретно на које се то средине односи и колики је број тих повратника који би требао да се врате у у првој фази?

У тој првој фази налази се 21 носилац породичних домаћинстава. Углавном се ради о већим српским срединама као што су Коретиште и Горње Кусце, а има неких људи из села Страже, Пасјана и других већих српских средина који су одлучили да се врате назад.

❖ Били смо у овој згради пре 4-5 година и разговарали са тадашњим градоначелником Љуифијем Хазиријем и тада се говорило о повратку у Жегру и чини нам се да је то један специфичан повратак, бар када је ова средина у питању и када је у питању жеља тих људи. Према нашим информацијама, неки од тих људи који се налазе у централној Србији желе да се врате у Жегру, док би остали желели да се интегришу у локалне средине у којима се тренутно налазе у расељењу.

Баш тако, потпуно сте у праву. Делегација општине на чијем челу сам се налазио, заједно са представницима UNHCR-а, UNDP-а и Данског савета за избеглице, посетила је расељене из Жегре који се тренутно налазе у Смедереву. Тамо смо отворено разговарали о томе какве су њихове жеље. На том састанку њих 24-о су изразили жељу да се врате у Жегру.

Међутим, имамо једну другу групу, расељена лица која су остала на територији општине Гњилане, а која сада живе у Будриги, Г. Кусцу, Коретишту, Пасјану и не желе да се врате у Жегру, већ да се интегришу у локалне средине, јер сматрају да услови за повратак у Жегру још увек не постоје.

❖ *Какви су били наредни кораци?*

Нисам седео скрштених руку и покушао сам да ступим у контакт са представницима албанске заједнице који живе у Жегри, како бих могао да припремим терен и урадим бар нешто везано за повратак оних који су изразили жељу да се врате у ово село. Одржао сам два састанка са представницима владајуће коалиције у Ђњилану и они су изразили жељу да помогну и да направимо један пут за повратак Срба у Жегру. Међутим, изгледа да још нису створени услови за то, тако да ћемо о томе више разговарати када се буде говорило о другој фази повратка.

❖ *Докле се дошло са првом фазом?*

UNDP је обезбедио средства за повратак за прву фазу и постоје критеријуми које насељени треба да испуне. О критеријумима ће UNDP обавестити све расељене, сваког појединачно, а на нама је да правимо добру климу како би Срби који желе да се врате могли да дођу слободно и да се не осећају непожељним.

❖ *Све ће одлуке, односно, већина тих одлука о повратку доноси се на састанцима Ојштинских радних зрупа (ОРГ) за повратак. Чињеница је да се ОРГ у Ђњилану једно време није састајала редовно. Како то тумачите?*

Знате како, ја не могу да говорим о прошлом времену. Нисам кратко, али нисам ни претерано дуго на овој позицији и откако сам на њу дошао имали смо 4-5 састанака ОРГ, који су већином били наменски. Баш пре неки дан имали смо радну групу која је била везана за проблем расељених из Жегре. Било је ту и добрих и лоших ствари и неспорно је да део одговорности носимо сви помало. Али ја се надам да ћемо нешто више урадити и на том плану.

❖ *Да ли су ојштинским буџетом одређена нека средства како би се појединци повратили?*

Ми смо још прошле године донели одлуку да сваком повратнику, који дође да живи у својој кући или свом стану, обезбедимо по хиљаду евра помоћи, поред тога што му UNHCR обезбеђује храну и друге потрепштине.

Нажалост, ту одлуку, да будем искрен, због неких техничких ствари још увек нисмо реализовали до краја. Сигуран сам да ћемо успети да је реализујемо и да ће повратници да добију та новчана средства. Прикупили смо сву документацију захваљујући доброј сарадњи службеника за повратак и UNHCR -а.

❖ *Колико је ујошће средстава одвојено за рад неалбанских заједница?*

Канцеларија за заједнице одваја око 30 хиљада евра за капиталне инвестиције. Али поред тих средстава, ми имамо право да тражимо новац и од свих министарстава у Влади Косова који би био инвестиран у српске средине. Тренутно се реализује пројекат асфалтирања главног пута у селу Коретиште у коме је прошле године урађен водовод и канализација. Ове године ћемо урадити асфалт уз помоћ Министарства за локалну самоуправу. Још ћемо улагати у неке спортске терене, а један од захтева министру за повратак је да се заврши музичка школу у селу Стража, која је започета средствима канцеларије за заједнице. Та школа има тренутно преко 100 ученика и ради у три смене у две просторије. У току су разговори са НВО "ЦДИ" око реализације водовода у селу Будрига и ових дана требало би да се финализују ти договори.

❖ *Тренутно је при крају регистрација расељених лица у централној Србији која имају жељу да се врате до краја ове године. Колико је ваша ојштина ујознала са том акцијом и спремна да прими расељене?*

Чуо сам из медија за ту акцију и сматрам да је требало да буде покренута много раније. Морам да будем искрен и самокритичан да смо у неким ситуацијама били доведени у положај да посумњамо у искрене намере неких повратника, који можда и нису прави повратници. Надамо се да ће овај наредни корак бити права ствар и ја као представник Срба у овој општини ћу имати праву слику ко заиста живи као расељено лице у Србији и ко заиста жели да се врати. Несумњиво да ћемо дати пуни допринос да ова акција успе.

Разговарао: **Желько Ђекић**
Фотографија: **Златко Маврић**

КАМЕНОЛОМ УГРОЖАВА ОПСТАНАК СРБА

Ми смо јуче и данас обишли Коретиште и мештани овог села изнели су проблем ширења каменолома, који им загађује животну средину и прети да минирањем уништи тек изграђени водовод.

Ја сам из средине која је директно угрожена тим каменоломом. Наиме, живим у селу Стража и од самог почетка сам укључен у овај процес. Имамо сијасет документације, дописа, жалби, петиција које смо ми писали, чак сам ја с председником општине имао посету премијеру, заједно са делегацијом Срба и Албанаца, који сматрају да ће рад каменолома угрозити опстанак становништва које живи на том терену. На том састанку премијер је рекао да ће послати независну комисију која ће одлучити о свему томе, међутим, ја као представник српске заједнице и као представник једног села које је директно угрожено тим проблемом, нисам задовољан одговором који је дала та независна комисија. Сматрам да су били више на страни компаније која то ради, у односу на људе који тамо живе и налазе се само на стотинак метара од каменолома. Дошло је решење да ће се један каменолом удаљити, онај најближи, али то није решење проблема, ту се налазе још два каменолома на само једном квадратном километру, који угрожава пут који повезује села Стражу и Коретиште. Водовод, односно бушотиште је само на неких двеста или триста метара од каменолома и мештани се с правом плаше да ће приликом минирања остати без воде. Ми смо обавестили и донатора, швајцарску амбасаду. Обавестили смо и жалили се министарствима, америчкој канцеларији, где год смо мислили да нам може неко помоћи, али мислим, да нисмо наишли на разумевање. Нисмо задовољни оним како је већ поменута комисија одрадила свој посао.

RROMANE

Prijavite se!

Praxis Beograd, Alekse Nenadovića 7/III, 11 000 Beograd, Tel: (011) 3444482, 3444496

Praxis Kraljevo, Heroja Maričića 70, 36 000 Kraljevo, Tel/Fax: (036) 312658, 312659

Za pomoć i informacije se možete obratiti i vašem romskom koordinatorsu.

ЗАВРШЕНО ПРЕДСЕДАВАЊЕ НАШЕ ЗЕМЉЕ ДЕКАДОМ РОМА СРБИЈА ДОПРИНЕЛА ШИРЕЊУ РОМСКЕ ПОЛИТИКЕ У ЕВРОПИ

Србија је током председавања Декадом Рома сировела конкретне мере за укључивање ромске популације у наше друштво, али и истовремено допринела ширењу ромске политике на нивоу целе Европе, изјавио је потпредседник Владе Србије Божидар Ђелић на међународној конференцији у Београду. Србија је 25. јуна предала Словачкој дужност да председава Декадом Рома и да, како је истакао Ђелић, настави тамо где су остале Мађарска и Србија.

Ђелић је истакао да је током председавања наше земље усвојена Стратегија за инклузију Рома, издвојено 120 милиона динара за специфично образовање Рома и ратификован зајам од 10 милиона евра за решавање стамбеног питања мањина. Као наш допринос навео је и први самит посвећен Ромима, који је у септембру прошле године одржан у Бриселу, као и увођење нове функције координатора за ромска питања на нивоу Европе која се припрема у Европској унији.

Министар за људска и мањинска права **Светозар Чиплић** сматра да су Роми потенцијал који нико не сме да пропусти. “Посебно што имамо моралну обавезу да све што је вековима чињено сада исправимо да би били држава достојна не само поштовања свих грађана, већ и Рома који у њој живе”, нагласио је он. Према његовим

речима, потребно је обезбедити равноправан приступ образовању Рома. “Тај проблем је могуће превазићи уколико схватимо њихову културу, вредности и различитост без које ми не бисмо били оно што јесмо”, закључио је Чиплић.

На скупу, под називом “**Право на образовање за свако дете: Уклањање баријера и унапређивање инклузије ромске деце**”, указано је да су Роми најмлађа популација у Европи и да улагање у њихово образовање представља најбољу перспективу сваке државе и начин да се они потпуно укључе у друштво.

Роми којих, према проценама, у Европи има осам до 12 милиона, а у Србији око 450.000, представљају, како је речено, потенцијал који нико не сме да пропусти. Према Ђелићевим речима, приоритети током нашег председавања Декадом Рома били су проблем становања, подизање питања Рома на европски ниво и њихово образовање.

“Један од најсигурнијих начина да се унапреди положај Рома у Србији и целој Европи јесте улагање у њихово образовање”, истакао је Ђелић, додајући да свако ромско дете има не само обавезу него и могућност да се школује, али и свака ромска породица има као и свака друга породица у Србији, без икакве дискриминације, обавезу да школује своју децу.

М. Кончар

Састанак заштитника грађана **Саше Јанковића** са **Валтером Келином**, специјалним представником Генералног секретара УН за људска права интерно расељених лица

ПОСЕБНА ПАЖЊА ПОСВЕЂЕНА РОМИМА, АШКАЛИЈАМА И ЕГИПЋАНИМА

На основу законом утврђених овлашћења и дужности Заштитник грађана спроводи низ мера усмерених ка унапређењу и заштити права свих интерно расељених лица. Проблем у Србији није недостатак стратегија и планова, већ њихова неефикасна и неправична имплементација – истакао је заштитник грађана Саша Јанковић на састанку са **Валтером Келином (Walter Kälin)**, специјалним представником Генералног секретара УН за људска права интерно расељених лица.

На састанку је размотрен велики број питања везаних за побољшавање статуса и решавање проблема везаних за положај интерно расељених лица са Косова и Метохије. Посебна пажња била је посвећена положају Рома,

Ашкалија и Египћана. У наредном периоду Заштитник грађана ће указивати на бројне проблеме и инсистираће на предузимању ефикасних системских акција. Те акције морају бити спроведене како на државном нивоу, тако и на нивоу локалне самоуправе – истакнуто је на састанку. Саша Јанковић је указао да је институција Заштитника грађана формирала превентивни механизам за мониторинг установа у којима су смештена лица којима је у било којој мери слобода ограничена. Надлежност тог тела ће бити и редовне контроле свих места на којима су смештена интерно расељена лица. Валтер Келин је изразио задовољство са изнетим ставовима и предоченим активностима Заштитника грађана на пољу заштите права интерно расељених лица.

ZAVRSIME AMARE PHUVJAKORO PREDSEDNIKOVIBA KOTAR I DEKADA E ROMENGE I SRBIJA DOPRINESINDJA TE PROSIRINEL PE I ROMANI POLITIKA KI EVROPA

I Srbija djikaj predsednikuvindja e Dekadaja zako Roma sprovedindja konkretna mere te ukljucinen pe o roma ko drustvo ,ali adjukha isto doprinesindja te sirinel pe I romani politik ki evropa,izjavindja o podpredesdniko kotar I Vlada e Srbijakeri o Bozidar Djelic ki medjunarodno konferencija ko Beogrado .I Srbija predinjna ki Slovacko o duznost te predsednikuvinel e Dekadaja zako Roma 25 Juna I te sar vakerdja o Djelic ki medjunarodno konferencija nastavinel kaj staninde I Madjarska thaj I Srbija.

O Djelic istaknindja so djikaj predsednikuvindja I Srbija e Dekadaja usvojindja pe I Strategija zaki inkluzija e romengeri ,I izdvojindja pe 120 miliona dinarja zako specificno sikavibe e Romengero ,taj ratifikuvindja pe o zajam kotar 10 milionja evra te resinel pe o stambeno problemi kotar manjine. Sar e Srbijakoro doprinosi navedindja i prvo samiti posvetime e Romenge,kova ikherdja pe ko Brisel ko Septembar o chon ,sar i te uvedinel pe nevi funkcija so spreminel pe ki Evropsko unija. koordinatori zako romane pitanja ki Evropa.

Ministro zako manusikane thaj manjinska prava o **Svetozar Ciplic** smatrinel so si o Roma baro potencijali si niko na tromal te promekhel. "Posebno so isi amen moralno obaveza sa so promukhljam vekovjenca akana ispravina te bi I drzava ovela dostojno na samo zako sa o manus avec I zako Roma kola ando late divdinen ", naglasindja ov. Sar ov vakerele ,posebno trebul te obezbedinel pe ravnopravno skoluviba zako Roma. "Adava problemi si mogu ce te resinel pe ako svatina olengeri kultura,vrednosti thaj razlicitost bizo koja amen nebi ovaja so hinjam.", zakljucindja o Ciplic.

Ko kedipa talo anav "Pravo ko sikavipa zako svako chavo:Huljaviba o barijere I unapredjuviba I inkluzija e romane chavenge", ukazime so o Roma najterni nacija ki Evropa I so del pe ko olengero sikavipa najsukar perspektiva svakona phuvjake.adava si drom te pe o Roma ukljucinen ko aver drustvo Roma kola premalo svaka procene,ki Evropa divdinen kotar ofto diko 12 milionja ,a ki Srbija 450,000,prestavljenen .sar vakerdja potencijali kova niko natromal te mukel. Sar ov vakerdja ,prioritetja dikaj I Srbija predsednikuvinel e Dekadaja zako Roma hine o problemja kotar stanovanje,vazdipa o problemja kotar Roma ko Evropakoro nivo I olengero sikavipa "Jerk kotar najsigurno nacino te unapredinel pe o than e Romengero ki Srbija I ki cello Evroma si te unapredinel pe olengero obrazovanje." Jek kotar najsukar nacinja te unapredinel pe e Romengero than ki Srbija thaj ki Evropa sit e suzarel pe olengero sikavipa vakerdja o Djelic I dodajindja so svako romano chavo isi ole na samo obaveza nego I mogucnost te skoluvinel pe ali svako romani familija sar avera familije ki Srbija bizo diskriminacija obaveza te skoluvinen pumare chaven.

O **Sasa Jankovic** zastitniko e menusengero hine sle sastanko e **Valterija Kelinom** kova si specialno predstavniko kotar generalno sekretari UN zako manusikane prava I kotar nasle manusa.

POSEBNO PAZNJA POSVETIME E ROMENGE,ASKALIJENGE THAJ EGIPCANJENGE.

Ki osnova zakonjengeri I so isi ole ovlascentja I diznost o Zastitniko e manusengero sprovoдинел мајбут акције кола си усмериме те унапрединен пе тхај те заститинен пе о права саворе насле манусенге .Проблемја ки Србија нане нанипе о стратегије тхај планурја,него ленгеро бисукар спроводиба истакнindja o заститнико e manusengero Саса Јанковиц ко састанко со хине ле еЗ Валтерија Келином(Њалтер Кјалин)специјално представнико котар генерално секретари УН зако манусикане права И котар насле мануса.

Ко састанко размотриме бут питања со сип хандле те сукарел пе о статуси И те ресинен пе о проблемја е роменгере со насле котар Косова тхај Метохија.Посебно пазнја посветиндja пе зако полозаји е Роменгеро,Аскалијенгеро,тхај Египцаненгеро.Ко наредно врјама о Заститнико е manusengero ка указувинел .ко бут проблемја си isi И ка родел те ресавинен пе о проблемја ефикасно тхај системски. Адала акције мора те спроводинен пе сар ко државно адјука исто И ко локално нивело- истакнindja ко састанко. О Саса Јанковиц указиндja со И институција Заститника е manusengeri формириндja Превентивно механизмо зако мониторинго о установе кај сместиме о мануса коленте пали било сави мера огранициме И слобода.Надлезности котар акава тело ка овен те обилазинен И о тхана кај сместиме о насле мануса.О Валтер Келин изразиндja задовољство зако ставовја И планурја со керел И канцеларија зако Заститникја е манусенгере И зако насле мануса.

ПРАВНА ПОМОЋ РАСЕЉЕНИМА

Програм Данског савета за избеглице, финансиран средствима Европске уније и УНИЈА – Савез Удружења ИРЛ, потписао је Споразум о сарадњи, којим су се по ко зна који пут нашли на истом задатку помоћи ИРЛ да реше своје имовинске и друге проблеме на Косову. Са тим у вези, прошлог месеца је одржан први састанак правника Данског савета са интерно расељеним лицима у Смедеревској Паланци, уз подршку једне од чланица УНИЈЕ, удружења Божур.

Средином јуна месеца, уз подршку удружења “Завичај за повратак” из Крагујевца, организован је састанак једног броја ИРЛ са правницима Данског савета који имају проблеме у решавању питања узурпираних имовине, незавршених судских спорова и слично. Састанку су присуствовали **Драгана Ристић** и **Зоран Поповић** из ДСИ-а и **Весна Коковић**, представница Министарства за Косово и Метохију. Састанак је организован у просторијама удружења. ИРЛ су за ту прилику донели хрпу разних доказа о имовини, судских решења, решења НРД-а и КИА и остало.

УЗУРПИРАНО ИМАЊЕ

Мирослав Јеремић из села Горња Лапаштица у општини Подујево у поседу има око 15 ха земље, која

Разговор са корисницима у удружењу „Завичај за повратак у Крагујевцу

му је недоступна и коју бесправно користе комшије Албанци. Показује решења Косовске имовинске агенције којим се потврђује његово власништво над земљом, кућом и осталом имовином, али каже да то њему ништа не значи кад он то не користи. Јеремић показује и тужбу за надокнаду штете поднету косовским судовима још 2004. године по основу које још нема одговора.

“Посетио сам имање, поорано је и засејано. Писао сам приговор Косовској имовинској агенцији да је упркос њиховој тврдњи да моје имање нико не обрађује, оно узурпирано од стране комшија. И ништа. Они тврде да то није тачно. Ја више не знам коме да верујем. Овим папирима и решењима или својим сопственим очима”, каже Јеремић. Но, најважније је да ИРЛ не губе наду и траже помоћ и подршку свуда где могу да је добију. Зато је за следећи дан заказан термин у канцеларији ДСИ-а у Крагујевцу где ће правници формирати предмет и предлог за деловање код судова како би Јеремић коначно ослободио своју имовину од узурпатора.

РАЗНИ СЛУЧАЈЕВИ

Прича и докази сваког ИРЛ је прича за себе, а све опет личе једна на другу. Зашто???

Да ли је то због незнања и неспремности оних који се дуги низ година баве помоћи ИРЛ да реше ова питања? Да ли је то непостојање воље институција на Косову да ове проблеме реше или је нешто треће у питању. То ИРЛ, окупљена да изнесу своје проблеме, не интересује. Интересује их да могу да користе и уживају у својој имовини.

Слободан Митровић, из Призрена, живи са супругом и сином у изнајмљеној соби у предграђу Крагујевца. У Призрену има стан у који никада после рата није ушао јер узурпатор, Албанац из Македоније, не дозвољава да било ко уђе у стан. Слободан је стан добио на коришћење од ДП “Косово вино” и склопио Уговор о откупу истог на рате. Све рате није исплатио, рат га је у томе омео, те је стан откупио након доласка у Србију. Правници Данског савета ће покушати да разреше и овај случај. Кажу и остале случајеве, али све се тако споро решава.

Зорица Симић из Србице има сличан проблем. **Славко Танасковић**, из села Богошевца у призренској

ДАНСКИ САВЕТ ЗА ИЗБЕГЛИЦЕ

БЕСПЛАТНА ПРАВНА ПОМОЋ

КАНЦЕЛАРИЈЕ ЗА ПРУЖАЊЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ

БЕОГРАД, Дубљанска 86, Тел: 011 / 948, 011 3087 949, 011/2459 044;

Краљево, Цара Душана 33, тел. 036/235 225;

Ниш, Генерала Транијеа 4, тел. 018/254 993;

Крагујевац, тел. 034/335 891;

Приштина, тел. 038/243 793

РЕШЕЊЕ?

Ови, као и многи други случајеви илегалних узурпација, уништених имовина, преварених имовинских трансакција уз фалсификовану документацију ипак могу наћи свој пут до правде. У оквиру програма бесплатне правне помоћи, правници Данског савета за избеглице могу пружити све што је потребно, почев од писања тужби, кривичних пријава и других потребних поднесака како би наведени проблеми дошли до суда, а онда пружају и само судско заступање. Дански савет за избеглице чини максималне напоре да помогне решавању ових и многих других случајева, како би број решених био померен са до сада, на жалост, двоцифрених бројева.

Унија и њене чланице такође годинама покушавају да помогну расељеним лицима у решавању њихових проблема. Зато УНИЈА позива да се ИРЛ са проблемима везаним за тужбе за накнаду штете, узурпацију имовине, преварне трансакције, катастарске и оставинске поступке, јаве за правну помоћ једној од канцеларија ДСИ. Расељена лица, у оквиру тражене помоћи могу очекивати и преузимање судског заступања на Косову од стране Данског савета за избеглице.

Текст и фото: **Доста Палић**

Расељени са правницима ДСИ-а

општини годинама покушава да надокнади штету коју су му војници KFOR-а начинили на објекту породичне куће, приликом њиховог четворогодишњег боравка у њој. Нажалост, без успеха.

КРА КОСОВО ОБАВЕШТАВА СВОЈЕ КОРИСНИКЕ

КРА Косово је у потрази за корисницима за које је донета одлука КРА. Због недостатка ваљане адресе и/или телефона за кориснике, нисмо у могућности да им изађемо у сусрет и ступимо у контакт са њима.

УКОЛИКО СТЕ РАСЕЉЕНО ЛИЦЕ СА КОСОВА И МЕТОХИЈЕ КОЈЕ ЈЕ ПОДНЕЛО ЗАХТЕВ И ОЧЕКУЈЕ ОДЛУКУ ОД КРА (КОСОВСКА АГЕНЦИЈА ЗА ИМОВИНУ), А У МЕЂУВРЕМЕНУ СТЕ ПРОМЕНИЛИ АДРЕСУ БОРАВКА У СРБИЈИ, ПОТРЕБНО ЈЕ ДА О ПРОМЕНИ АДРЕСЕ ОБАВЕСТИТЕ:

КРА У ПРИШТИНИ,
Ул. Nazim Gafurri 31,
Телефон: 038/249 936
или
УННСР КРАЉЕВО,
Цара Душана 38/III,
Телефон: 036/312 543

УННСР БЕОГРАД,
Крунска 58,

Телефон: 011/3082 100 **КОЈИ ЋЕ ПРОСЛЕДИТИ ИНФОРМАЦИЈУ О ПРОМЕНИ АДРЕСЕ КРА У ПРИШТИНИ.**

Зграда КРА у Приштини

НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ ОБЕЛЕЖЕН ВИДОВДАН

НАЈСВЕЧАНИЈЕ НА ГАЗИМЕСТАНУ

Неколико хиљада Срба обележило је на Газиместану 620-годишњицу Косовске бишке, на најмасовнијем обележавању Видовдана од доласка међународних снага на Косово и Метохију, 1999. године, иренеле су агенције. Парастос косовским страдалицима служили су изасланик патријарха Павла, митрополит црногорско-приморски Амфилохије и епископи Артемије, Филарет и Теодосије. Парастосу су присуствовали и чланови Владе Србије, министри за Косово и Метохију Горан Бождановић, културу Небојша Брадић, министар вера Боžoљуб Шијаковић и саветник председника Србије Млађан Ђорђевић, као и принц Александар Карађорђевић и принцеза Катарина.

После литургије министар за Косово и Метохију **Горан Богдановић** поручио је да ће се Србија свим дипломатским и правним средствима борити за очување Косова и Метохије у свом саставу. Дипломатска и правна борба за очување Космета траје, она јесте тешка, али држава од ње неће одустати, јер је то једини начин да се реше проблеми и дође до компромиса, рекао је Богдановић и апеловао на све да очувају мир на Косову и Метохији.

*Петер Хандке са
владиком Теодосијем*

Видовданске свечаности започеле су у јутарњим сатима, у порти манастира Грачанице, где је служена архијерејска литургија, коју је пред око неколико стотина верника, служио митрополит црногорско-приморски Амфилохије.

Обележавање Видовдана у Грачаници пратиле су бројне културне манифестације које почињу петнаестак дана пре самог празника. У склопу ових манифестација одржавају се промоције књига, концерти, изложбе фотографија и слика, наступи младих песника. Задње две вечери пред Видовдан, увек су резервисане за два најпосећенија догађаја који се одржавају у порти манастира Грачаница: "Избор Косовке-девојке" и "Видовданско песничко причешће". На причешћу је за свеукупно књижевно стваралаштво, као првом странцу Петеру Хандкеу, уручено признање "Златни крст цара Лазара". "Избор Косовке девојке" одржан је у петак, 26. јуна. Поред одлучивања о најлепшој Косовки програм овог догађаја је својим највећим делом обухватао наступе фолкорних ансамбала, солиста на хармоници и хора из Тетова.

ИНФО служба Епархија рашко-призренска

БЕЗ ИНЦИДЕНАТА

Скуп на Газиместану обезбеђивали су јаке снаге Косовске полицијске службе и чешки војници КФОР-а, стационирани у непосредној близини Споменика косовским јунацима, који је био прекривен фреском кнеза Лазара и српском заставом.

Прослава Видовдана на Косову и Метохији протекла је мирно, без инцидената, изјавио је портпарол КПС-а Арбер Бека, не желећи да прецизира колико је полицајаца присутно на терену.

ОБНОВЉЕНА ЦРКВА СВЕТОГ НИКОЛЕ У ПРИШТИНИ

Владика рашко-призренски **Артемије** примио је у Приштини 21. јуна обновљену цркву Светог Николе и парохијски дом. Објекте је на употребу Епархији рашко-призренској, испред Синода Српске православне цркве, уручио епископ нишки **Иринеј**, који је истакао да "наша љубав према овој земљи неће искључити да заједно са нама живе и они који су до сада овде живели, разуме се, само са добром вољом и добрим намерама".

За Светог Николу, празник запаљене, па обновљене цркве у Приштини, окупило се више верника него свих протеклих десет година. Житељи Приштине који су остали ту да живе наизменично су били домаћини и спремали славски колач за овај дан, не прескачући и оне године када је то било само згариште. И ако се повратак у град Приштину не дешава, као што су долазили на задушнице свих ових година, најупорнији Срби су и сада дошли да прославе празник у својој цркви. Али, у знатно већем броју.

Слави су претходиле припреме: чишћење цркве, кошење траве у дворишту, посађено је и цвеће. Приложници су доносили иконе, цвеће, вазе, тепихе, шустикле, из Богословије призренске измештене у Нишу, пристигао је и сточић за целивајућу икону. Наравно, црква је даривана и пешкирима, канавцима и зејтином. Даривано је и кандило. Украшена црква изненадила је и самог свештеника када је дошао да пресече славски колач.

Господин Ранђел Нојкић уселио се у парохијски дом непосредно пред славу, како би својим примером показао да се и овде може живети, нагласивши да овај догађај представља духовну обнову свих који су остали да живе у Приштини.

За наредне дане најављена је примопредаја још девет објеката СПЦ на Косову и Метохији, чиме се у дело спроводи одлука Сабора којом се од владике Артемија тражи да освешта објекте, врати свештенике и повратком у обновљену епископску резиденцију у Призрену, охрабри народ на опстанак и повратак. *Припремила: Радмила Вулићевић*

ОБЈЕКТИВ СА КИМ

Газиместан...

Видовдан 2009.:

... Грачаница.

*Грачаница: Видовданске свечаности
Културно-уметнички програм...*

... ђосћи.

На улазу у порту цркве Св. Николе...

Пришћина:

...унутрашњост цркве

СРБИЈА И ДАЉЕ ДРЖИ НЕСЛАВАН РЕКОРД ПО БРОЈУ ИЗБЕГЛИХ И РАСЕЉЕНИХ ЛИЦА

ПРВИ У ЕВРОПИ

И ове године у свету је обележен 20. јун - Светски дан избеглица, а Србија, десет година од завршетка рата на Космету и 14 година у Босни и Хрватској, и даље држи неславан рекорд по броју избеглих и интерно расељених људи. Прва је у Европи, а 13. у свету. Више од 200 хиљада прогнаних са Космета и још око 100 хиљада из Хрватске изгубило је џоштво сваку наду да ће се вратићи у своје домове.

Према подацима UNHCR-а у Србији је укупно 307.000 избеглих и интерно расељених, а истраживање ове организације показује да прошле године није било значајнијег повратка прогнаних Срба у Хрватску, нити на Косово и Метохију. Србија је доспела на неславно прво место по броју избеглица у Европи још пре 18 година, када је током ратних сукоба збринула 950.000 избеглица. Због ових суморних бројки које се, из године у годину, понављају, UNHCR је уврстио Србију у пет земаља са избеглицама које се налазе у "трајној клопци".

Представник UNHCR-а у Србији **Ленарт Коцалаинен** изјавио је да ова организација жели да помогне Србији да тај проблем реши.

Ленарт Коцалаинен

- Страхујемо да ће због економске кризе наредне године капацитети за помоћ избеглицама у Србији бити смањени, а сада је прилика за решење јер између Хрватске, БиХ и Србије по питању избеглица готово више нема спора - казао је Коцалаинен. "Уз то је код актуелне владе Србије та тема веома високо на листи приоритета него што је био случај са претходним", истакао је Коцалаинен.

Према извештају Високог комесаријата УН за избеглице, у свету је крајем прошле године било 42 милиона избеглих и расељених особа. (М.К.)

У ЦРНОЈ ГОРИ 24 ХИЉАДЕ РАСЕЉЕНИХ

Председник Владе Црне Горе Мило Ђукановић изјавио је да је у овој држави смештено 24.000 расељених лица, односно четири одсто у односу на домаће становништво, а да их је 1999. године било чак 140.000.

"Доношење Стратегије за решавање питања избеглих и расељених лица у Црној Гори 2005. године, резултирало је провођењем пројеката чији су резултати трајна и одржива решења за расељеничку популацију", казао је Ђукановић.

Чланице Уније

Божур – Смедеревска Паланка, Првог српског устанка 109, тел: 026/313-893, e-mail: bozur@verat.net

Глас Косова и Метохије – Београд, Скадарска 40а/II, тел: 011/275-4436, e-mail: gkim@eunet.yu, www.glaskim.co.yu

Завичај за повратак – Крагујевац, др Јована Ристића 212, тел: 034/387-714, e-mail: zavicpo@infosky.net

Зора – Светог Саве 6, Беране, Тел/факс: +382 87/234-200, e-mail: zora_nvo@cg.yu

Југ – Краљево, Цара Душана 27/39, тел: 036/323-220, факс:036/320-430, моб: 064/612-79-66, e-mail: agrkovic@yahoo.com

Свети Никола – Луја Адамича 26 Д, Нови Београд, Тел/факс: 011/26-06-930, e-mail: svnikola@scnet.ty

Свети Спас – Београд, Балканска 25, тел: 011/2686-161, e-mail: svetspas@eunet.yu, www.svetispas.org

Срећна породица – Ниш, ТЦП Калча локал АII-3/2, тел: 018/260-099, e-mail: vulcevicr@bankerinter.net

Центар за правну заштиту – Београд, Балканска 25, Тел/факс: 011/2686-161, e-mail: rprotect@eunet.yu

Центар за хумане ресурсе – Сутјеска 318/е Котез – Београд, Тел/факс: 011/2715-762, e-mail: chrbgd@eunet.yu

Унија – Канцеларија у Београду – Крунска 15, тел: 011/324-5410, 323-1005, 303-5392; Факс: 303-5393
e-mail: unijakm@eunet.yu, www.unijakm.org

Унија М – Мујо Уљфинаку 5, Приштина, +381(0)38 227 987, +381(0)62 518 108, +377(0)44 897-578,
e-mail: program@unijamkosovo.org, programunijam@yahoo.com

УНИЈА ИНФО – Главни и одговорни уредник: **Жељко Ђекић**; Уређивачки одбор: **Бранислав Скробоња** (председник), **Гордана Ђекић** и **Раде Ђирић** (чланови); Технички уредник: **Гордан Блажић**; Насловна страна: **Радмила Вулићевић**

Адреса редакције: Крунска 15, 11000 Београд, тел/факс: 011/323-1005; Факс: 303-5393; e-mail: unijakm@eunet.yu
Штампа: "Maxima Graf", Петроварадин; Тираж: 5000 примерака; Бесплатан примерак; ISSN 1820-3531, COBISS.SR-ID 117382153